

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τέταρτος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑαυτοῦ ἔτους καὶ εἶνε ἑτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταυροῦ, 6.

4 Σεπτεμβρίου 1877

ΔΗΜΩΔΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Συνέχεια ἰδὲ σελ. 545.

Η΄

Ὅπως νοήσωμεν τί εἶναι ἡ ἔ.λ.λογος κατὰ ταξίς τῶν ὄντων, ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ εἰπωμεν τί σημαίνει ἡ λέξις *ὄν*, τὴν ὁποῖαν μετεχειρίσθημεν μέχρι τοῦδε χωρὶς νὰ τὴν ὀρίσωμεν, διότι ὁ ὀρισμὸς αὐτῆς εὐκολώτερος ἀποδοῖται μετὰ τὰ προεκτεθέντα.

Εἶπομεν ἀπ' ἀρχῆς, ὅτι τὰ ἐκτὸς γίνονται ἡμῖν καταληπτὰ διὰ τῶν ἐντὸς. Τί ὑπάρχει ἐντὸς ἡμῶν; Ἐν μέρει τὸ ἡξέυρομεν. Ὑπάρχει μία, ταυτοῦσις, αὐτενεργὸς καὶ ἔλλογος δύναμις ἀγγέλλουσα τὴν ὑπαρξίν τῆς διὰ ποικίλων φαινομένων. Ἀλλὰ δύναμις ὑπάρχει καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὄντα, ἂν καὶ δὲν ἔχει τοὺς αὐτοὺς χαρακτηῖρας. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἰδιαιτέραν φύσιν τοῦ πνεύματος ἀναγνωρίζουσιν, ὅτι τὰ φαινόμενα τῆς ὕλης δὲν ἐξηγοῦνται εἰμὴ διὰ τινος ἐντὸς αὐτῆς ἐνεργούσης δυνάμεως. Ὑλῆ καὶ δύναμις εἶναι τὰ δύο πρῶτα στοιχεῖα πάσης περι τὴν φύσιν θεωρίας, καὶ τινες τῶν περι τὴν φύσιν φιλοσοφούντων καὶ αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, εἰς ἣν ἀνάγεται πᾶσα ὕλη, θεωροῦσιν ὡς τι σύμπλεγμα δυνάμεων, ὥστε κατ' αὐτοὺς ὡλὴ ἡ φύσις δὲν εἶναι εἰμὴ συνένωσις καὶ συνδιάταξις ποικίλων δυνάμεων.¹ Αἱ ἐν τῇ ὕλῃ δυνάμεις φαίνονται τῶντι ποικίλαι, ἂν καὶ κατὰ τὰς τελευταίας φυσικὰς θεωρίας μία καὶ μόνη δύναμις ὑπάρχει καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε, κινουσα διαφοροτρόπως τὰ ὕλικά μέρη, καὶ διὰ τῆς κινήσεως ταύτης παράγουσα πλεῖστα φαινόμενα, τὴν θερμότητα, τὸν ἠλεκτρισμὸν, τὸν μαγνητισμὸν, τὸν ἤχον, τὸ φῶς, ἅτινα φαίνονται διάφορα, ἀλλ' ἔρχονται οὐσιωδῶς ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πηγῆς.² Ἀγνοοῦμεν ἐάν τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἐνοποίησιν ὅλων τῶν φυσικῶν δυνάμεων θὰ ἐπεκτείνωσιν αἱ περαιτέρω πρῶδοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μέχρι τῶν φυσιολογικῶν καὶ ψυχολογικῶν φαινομένων ἀνάγουσαι καὶ τὸν ὄργανισμὸν, καὶ τὴν ζωὴν, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς ποικίλας αὐτῆς ἐνεργείας εἰς χημικοὺς καὶ μηχανικοὺς συνδυασμοὺς, ὡς ἀξιοῦσι τινὲς τῶν ὀ-

λιστῶν ἄλλ' ὅπως δήποτε, εἴτε μία μόνη δύναμις ὑπάρχει, εἴτε πλείονες, ἡ δύναμις εἶναι τὸ πρῶτον στοιχεῖον οἰουδήποτε ὄντος, τὸ στοιχεῖον ὅπερ ὑποθέτουσι τὰ ἄλλα, ὅπερ ὑπὸ τὰ ἄλλα πρέπει νὰ ὑπάρχη, ὅπερ καλεῖται ὑπ' αὐτὰ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ μὲν τῶν ἀρχαίων λέγεται *ὑποκείμενον*, ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων *ὑπόστασις*. Τὴν ὑπαρξίν τῆς ὑποστάσεως δὲν γνωρίζομεν δι' ἀμέσου ἀντιλήψεως, ἀλλὰ τὴν περι αὐτῆς βεβαιότητα ἐπιβάλλει ὁ λόγος, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ *νοούμενον* πρὸς διαστολὴν τοῦ φαινομένου ἄλλως, τὰ φαινόμενα θὰ ἦσαν ἄνευ αἰτίου, ὅπερ ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐν τῷ λόγῳ ἀρχὴν τῆς αἰτιότητος. Ἄρα ὄν εἶναι πᾶσα ὑπόστασις ἀγγέλλουσα ἐαυτὴν διὰ τινων φαινομένων ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ.—Τί εἶναι ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος; Εἶναι δύο στοιχεῖα ἀχώριστα τῆς ἐννοίας τοῦ ὄντος. Οὐδὲν ὄν δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐκτὸς τόπου καὶ χρόνου. Ἐάν εἶναι, εἶναι ἐν τινι σημείῳ τοῦ τόπου καὶ ἐν τινι στιγμῇ τοῦ χρόνου. Ὅσῳ καὶ ἂν πολλαπλασιασῶμεν τὰ ὄντα, πρέπει νὰ προὔπαρξη πάντοτε τόπος καὶ χρόνος δι' αὐτὰ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος εἶναι δύο προηγούμενοι καὶ ἀπαραίτητοι ὅροι πάσης ὑπάρξεως, καὶ διὰ τοῦτο περιέχονται εἰς τὸ πνεῦμα ὡς δύο ἅπειρα περιέχοντα πάντων τῶν δυνατῶν ὄντων. Τὴν βεβαιότητα περι τῆς ὑπάρξεως τῶν δύο τούτων στοιχείων ἐπιβάλλει ἐπίσης ὁ λόγος, διότι περιέχοντα εἰς τὴν ἐννοίαν τῆς ὑπάρξεως, ὡς ἄνευ αὐτῶν τὸ ὄν δὲν θὰ ἦτο ὅ,τι εἶναι, ὅπερ ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐν τῷ λόγῳ ἀρχὴν τῆς ταυτότητος.—Ἐάν δὲ τώρα συνενώσωμεν τὰ πρῶτα ταῦτα στοιχεῖα τοῦ ὄντος, τὴν ὑπόστασιν, τὴν ἐξωτερικευσιν ἢ μορφήν αὐτῆς ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ, μὲ ἐκείνον τὸν συνδυασμὸν αἰτίων, μέσων καὶ τελῶν, τὸν ὅποιον ὠνομάσαμεν *ἔ.λ.λογον τάξιν τῶν ὄντων* (*Ἀρθρ. Ζ'*), εἰς ἣν ὑπόκεινται πάντα τὰ ὄντα, καὶ ἧτις εἶναι ἀχώριστος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἔχομεν πλήρη καὶ καθαρὰν τὴν *ἔ.λ.λογον ἐννοίαν* τοῦ ὄντος, ὅπερ εἶναι ἐπομένως ὑπόστασις σχετιζομένη πρὸς τινα μορφήν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ὑποκειμένη εἰς τινα τάξιν.

Ἡ ἐννοία αὕτη τοῦ ὄντος εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βᾶσις πάσης ἐλλόγου κατατάξεως, ὡς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγων ἄλλὰ πρὶν ἄς ἴδωμεν τίνι τρόπῳ ἡ ἐννοία αὕτη συνδυάζεται μετὰ τῶν

1. Περὶ τοῦ καθολικοῦ τούτου δυναμισμού ὄρα τὸ σοφὸν σύγγραμμα τοῦ κ. Magy: De la Science et de la Nature, ou Essai de Philosophie première.

2. Ὁκ. Groiwa, Correlation of forces.

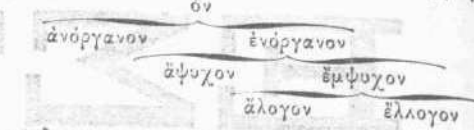
άλλων ύσας ποριζόμεθα εξωθεν διά τῆς ἀντιλήψεως καί ἔσωθεν διά τῆς συνεδήσεως.

Εἶπομεν ἐν τέλει τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ὅτι αἱ ψυχικαί δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, καθὼ δυνάμεις ἐλλόγου ὑποστάσεως, εἶναι ἕλλογοι, καί ἐνεργοῦσιν ἐν ἡμῖν ἄλλως ἢ ἐν τοῖς κτήνεσι, καθ' ὅσον ἡ ἀντίληψις, ἡ προσοχή, ἡ σύζευξις, ἡ μνήμη, ἡ ἀνάμνησις λειτουργοῦσιν ἐν ἡμῖν μετὰ λόγου. Καί πραγματικῶς ὁ λόγος συμπληροῦ καί ρυθμίζει πασῶν τῶν δυνάμεων τούτων τὴν ἐνέργειαν. Καί εἰς μὲν τὴν ἀντίληψιν παρέχει τὸ στοιχεῖον τῆς ὑποστάσεως, οὐδὲν ἀντιλαμβάνομεθα διὰ τῆς αἰσθήσεως, ἀλλ' ἐπιβάλλει ὁ λόγος, καί τὰ στοιχεῖα τοῦ τόπου καί τοῦ χρόνου, ἅτινα ἐπίσης ἐπιβάλλει ὁ λόγος. Εἰς δὲ τὴν σύζευξιν παρέχει τὸν ἐσωτερικὸν ἐκείνιον σύνδεσμον δι' οὗ αἱ ἔννοιαι συννοῦνται, καί συνδιαμένουσι, καί ἀμοιβαίως ἐγγείρονται διὰ τῆς μνήμης καί ἀναμνήσεως, καί οἱ πολλοὶ καί διάφοροι νόμοι τῆς συζεύξεως οὗς εἴρηξαν οἱ ψυχολόγοι ἀνάγονται εὐκόλως εἰς ἓνα καί μόνον, τὴν ἐνότητα τῆς ἐλλόγου ἐννοίας τοῦ ὄντος. Καί τῶντι αἱ ἔννοιαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας καθὼς συνδέονται τὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας ταύτης, καί διὰ τοῦτο ἡ ἔννοια λ.χ. γεγονότος τινὸς ἀνακαλεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ τόπου ἢ τοῦ χρόνου ἐν οἷς ἐγένετο, ἢ τοῦ αἰτίου αὐτοῦ, ἢ τοῦ ἀποτελέσματος, καί οὕτω καθεξῆς ὥστε πραγματικὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὸ κέντρον καί ἡ φωτοβόλος ἐστὶν αὐτοῦ πνεύματος εἶναι ἢ ἕλλογος ἔννοια τοῦ ὄντος, καί ἐξ αὐτῆς ἀπορρέει πᾶσα ἡ φιλοσοφία καί πᾶσα ἐπιστήμη.

Εἶναι δὲ ἡ ἔννοια αὕτη ἀρχὴ καί βῆσις πάσης κατατάξεως, διότι ὅπως δῆποτε καταταχθῶσι τὰ ὄντα, καί ὅσω καί ἂν διαιρεθῶσι καί ὑποδιαιρεθῶσιν αἱ τάξεις αὐτῶν, ἡ πρώτη ἀρχὴ καί τρόπον τινὰ ἡ ῥίζα πάσης διαιρέσεως καί ὑποδιαιρέσεως θέλει εἶναι πάντοτε ἡ κοινὴ φύσις ὄλων τῶν ὄντων οἷα δηλοῦται ἐν τῷ προεκτεθέντι ὀρισμῷ. Ὅπως δὲ ἴδωμεν πῶς γίνεται ἕλλογος κατάταξις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐννοίας ταύτης, ἅς ἐνθυμηθῶμεν ὅσα εἶπομεν ἐν τῷ γ' ἄρθρῳ.—Πραγματευόμενοι περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐνότητος, καί ἔνα βεβαιωθῶμεν ὅτι ἐν ἡμῖν μόνον ὑπάρχει, διήλθομεν τὰ διάφορα βασίλεια τῆς φύσεως, καί εἶδομεν ὅτι ὑπάρχει φύσις νεκρὰ καί ἀνόργανος, ὑπὲρ αὐτὴν ἐνόργανος καί ζῶσα, ὑπὲρ ταύτην φύσις ἐμψυχος, καί ὑπεράνω τῆς ἐμψυχῆς φύσεως ἕλλογος. Ἀλλ' ἤδη ἤξεύρομεν ὅτι ἐν ἑκάστῳ τῶν βασιλείων τούτων ὑπάρχουσιν ὄντα, καί μὲ διάφορα ἀλλήλων κατὰ τινὰ προσόντα, ἀλλὰ καί ὅμοια κατὰ τινὰ ἄλλα, καί ἔνα παρὰ τὴν ὄλιγκως τὰς σχέσεις ταύτας τῶν μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιοτήτων καί διαφο-

1. Ὅπως «τὸ ἐν καί τὸ ὄν» ἢ «ἡ ἐνότης τῆς ἐπιστήμης», Πανδιόμα, 1 Ἰανουαρ. 1870.

ρῶν, δυνάμεθα νὰ χαράξωμεν τὸ ἐξῆς διάγραμμα

Τὸ διάγραμμα τούτο εἶναι ὁ τύπος πάσης ἐλλόγου κατατάξεως. Πῶς δὲ ἐγένετο ἡ κατάταξις αὕτη; Διὰ τῆς ἀφαιρέσεως στοιχείων τινῶν κοινῶν εἰς πολλὰ ὄντα καί τῆς γενικεύσεως, ἥτοι ταυτοχρόνου συνενώσεως αὐτῶν ἐν μιᾷ ἐννοίᾳ, ἢν ὀνομάζομεν γενικὴν καί ὑπάγομεν εἰς τὴν γενικωτάτην ἔννοιαν τοῦ ὄντος. Παρητηρήσαμεν δηλαδή ὅτι εἰς τι ὄν ὑπάρχει ἐκείνη ἢ σύμπτωσις ποικίλων ἐνεργειῶν ἢν ὀνομάζομεν ὀργανισμόν, καί ὅτι ἡ σύμπτωσις αὕτη δὲν ὑπάρχει μόνον εἰς τὸ ὄν τοῦτο, ἀλλ' εἰς πλείονα, καί ἀπεσπάσαμεν νοερῶς τὸν κοινὸν τούτον χαρακτήρα ἀπὸ τῶν ἄλλων μετ' ὧν συνυπάρχει ἐν τῇ φύσει καί δι' αὐτοῦ ἐμορφώσαμεν ἰδιαίτεραν τάξιν τῶν ὄντων, ἐν ἣ συμπεριλάβομεν πάντα τὰ ἔχοντα ὀργανισμόν, καί ἐν ἄλλῃ ἐθέσαμεν τὰ μὴ ἔχοντα, καί οὕτως ἐμορφώσαμεν δύο γένη, τὸ ἀνόργανον καί τὸ ἐνόργανον, εἰς ἀ διαιρεῖται τὸ ἀνώτερον γένος ὄν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐποίησαμεν τὴν δευτέραν διαιρέσειν, τοῦ ἐνοργάνου, εἰς ἀψυχον καί ἐμψυχον, τὴν τρίτην, τοῦ ἐμψυχου, εἰς ἄλογον καί ἔλλογον καί οὕτω καθεξῆς. Παντοῖαι διαιρέσεις καί κατατάξεις δύνανται νὰ γίνωσι κατὰ τὸν αὐτὸν πάντοτε τρόπον, διὰ τῆς παρατηρήσεως τῶν κοινῶν χαρακτήρων, τῆς ἀφαιρέσεως αὐτῶν καί συνενώσεως ἐν τινι γενικῇ ἐννοίᾳ, ἥτις ἢ ὑπάγεται εἰς ἄλλην γενικωτέραν, ἢ γίνεταί ἀρχὴ νέων διαιρέσεων καί ὑποδιαιρέσεων. Λέγονται δὲ αἱ ἀφηρημέναι αὗται ἔννοιαι γενικαί διότι ἐκάστη ἀποτελεῖ γένος περιλαμβάνον οὐ μόνον τὰ ἀντικείμενα ἐν οἷς παρατηρήθη καί ἀφ' ὧν ἀπεσπάσθη ὁ γενικὸς χαρακτήρ, ἀλλὰ καί πάντα τὰ ἄλλα ὅσα ἔχουσι τὸν αὐτὸν χαρακτήρα. Ἐκαστον δὲ γένος διαιρεῖται εἰς ἄλλα κατώτερα ἅτινα ὀνομάζονται εἶδη. Πόσον δὲ ἡ ἕλλογος κατάταξις συντείνει εἰς ἐξακρίβωσιν τῶν ἰδεῶν, καί χρησιμεύει εἰς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν πρὸς ἀνακάλυψιν καί ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας, θέλομεν ἴδει ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Ἐκαστὸ συνίχημα. Π. ΒΡΑΥΙΛΑΣ.

Κατὰ τινὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐκστρατείας ἀνησυχουν ἐν τῇ πόλει περὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς μάχης, καί ἀνυπομότως περιέμενον ἀγγελίαν περὶ αὐτῆς. Σπαρτιατῆδες τινες ἐκτὸς τῆς πόλεως εὐρισκόμενοι εἶδον Εἰλωπα μετὰ σπουδῆς ἐρχόμενον, μία δὲ ἐξ αὐτῶν, ἧς τὰ τέκνα ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ, ἔδραμε νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ στρατοῦ. Καί ὁ μὲν Εἰλωπ τῇ ἀναγγέλλει τὸν

θάνατον τῶν τέκνων, ἐκείνη δὲ, τεθορυβημένη, «Κακὸν ἀνδράποδον, ὑπέλαβεν, οὐ τοῦτο σ' ἐρώτω, ἀλλὰ τί πράσσει ἡ πατρίς.» Καί μόνον ἀφ' οὗ ἔμαθεν ὅτι νικᾷ, «Τώρα, εἶπε, θὰ ἔχω τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρω τὴν στέρησιν τῶν φιλατάων.»

H ΚΑΛΚΟΥΤΤΑ

[Ἐκ τοῦ ἐκδοθέντος ἐν 1876 ἔτει συγγράμματος τοῦ Alfred de Brébat.] Μετάφρασις Ν. Α. Λεβίδου. Συγχροσὶς 181 σελ. 550.

Z'

Σχεδὸν πᾶσαι αἱ πρωτεύουσαι εἰσὶν ἡ ἐπιτομή καί ἡ οὐσία οὕτως εἶπεν τῆς χώρας εἰς ἣν ἀνήκουσι καί ἢν ἀντιπροσωπεύουσιν. Ἐξ αὐτῶν εὐχερῶς ἐνοεῖ τις τὴν χώραν, ὡς ὁ ἐπισκεψθεὶς τοὺς Παρισίους γινώσκει τὴν Γαλλίαν καί ὁ τὸ Λονδῖνον γινώσκει τὴν Ἀγγλίαν.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἔχει οὕτως ὡς πρὸς τὴν Καλκούτταν. Διότι ἡ πόλις αὕτη, ἀγγλικὴ μὲν τὴν κεφαλὴν, ἰνδικὴ τὸς πόδας, ἐμπορικὴ δὲ κατὰ τὸ λοιπὸν σώμα οὕσα, ἀντιπροσωπεύει μόνον τὴν Ἑταιρίαν. Ἄνευ μάλιστα τῆς διαμονῆς τοῦ τε διοικητοῦ καί τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων ἤθελε θεωρεῖσθαι οὐδεὶς λόγος ἄξια παρὰ τῶν κατοίκων τῆς κεντρῆς Ἰνδοστανῆς, τιθεμένων εἰς περιωπὴν πολὺ ὑψηλοτέραν κατὰ πρῶτον μὲν τὴν Βεναρῆς, τὴν μητρόπολιν καί καθέδραν τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἔπειτα δὲ τὸ Δελχί, τὴν Ἀγρᾶ καί τὴν Λαχώρην.

Ὁ Jacquemont, παρατηρῶν ὅσα καί ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, προστίθησιν, ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ κατὰ πολλὰ ἤθελον πλεονεκτήσει, μεταφέροντες εἰς Βεναρῆς τὴν μητρόπολιν τῆς ἰσχύος αὐτῶν, ἢν ἤθελον τοιοῦτοτρόπως ἐπαυξήσει καί ἐνισχύσει διὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀναμνήσεων τῆς ἱερᾶς πόλεως. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦναντίον νομίζω, ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ, συνετῶς φερόμενοι, δὲν ἔπραξαν τοῦτο διότι ἐν ἀρχῇ μάλιστα ἤθελον ἐπέρχεσθαι συγκρούσεις ἀδιάλειπτοι μετὰ τῆς ἀγγλικῆς ἐξουσίας καί τῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἐν Βεναρῆς τυγχάνουσι ζωηρόταται. Λέγουσιν, ὅτι καί λόγοι ἐμπορικοὶ συνέτειναν εἰς τὴν τοιαύτην προτίμησιν φρονῶ ὅμως, ὅτι ὁ ἄλλος ἐκείνος λόγος ὑπῆρξεν ὁ κυριώτερος, οὐτινος ἕνεκεν ἡ Ἑταιρία προτίμησε τὴν Καλκούτταν, πάντοτε ἐπιμελῶς φροντίσασα, ὅπως μὴ ἀνωφελῶς προσκόψῃ ταῖς θρησκευτικαῖς πεποιθήσεσι τῶν Ἰνδῶν. Καί ἐπὶ παραδείγματι, ὅ ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ αἰτίᾳ τολμῶν νὰ ραβδίση ἰθαγενῆ ἀξιοματικῶς μετὰ πολλῆς προσοχῆς φροντίζει νὰ μὴ ἐγγίσῃ τὸ δειπνον τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἰδίων ὑπηρετῶν, ἢ νὰ μὴ ἐμβάψῃ τὰ ἄκρα αὐτῶν δακτύλων ἐν τῇ πηγῇ ἢ τῷ ῥύακι, ἐν οἷ Ἰνδοὶ ἐκλέγουσι πρὸς καθαρμόν καί ἀγνισμόν.

Οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Ἀγ-

γλων, πλουτισθεῖσα διὰ τοῦ ἐμπορίου, διὰ τῶν κατακτήσεων, ἄλλοτε δὲ καί διὰ τῆς καταπιστικῆς φορολογίας ὑπ' αὐτῶν πάλιν τῶν Ἀγγλων, ἡ Καλκούττα, βρεθείσα οὕτως εἶπεν ἐπὶ ἐδάφους ξένου, εἶδεν ἀυξανομένην μετὰ ταχύτητος καταπληκτικῆς τὴν ἰδίαν ἕκτασιν, τὸν πλοῦτον καί τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς. Ὅπως δὲ ὅταν ἐγκεντρίζωμεν δένδρον ἄγριον δι' ἄλλου ἡμέρου, τὸ ἐμβόλιον, τρεφόμενον δι' ἐκείνου, μεταβάλλει ἐπὶ τέλους τὸ ἄγριον δένδρον εἰς ἡμέρον καί καρποφόρον, οὕτως ἀκριβῶς καί ἐν Καλκούτταν ταῖς προϊόντα τῆς ἰνδικῆς γῆς καί ἡ ἐργασία τῶν ἰθαγενῶν χρησιμεύουσιν εἰς ἐπαύξεισιν τοῦ ἀγγλικοῦ στοιχείου.

Ἐπειδὴ ἡ πόλις δὲν ὡκοδομήθη πρὸ μακροῦ χρόνου, δυσκόλως παρατηρεῖ τις οἰκοδομήματα οἷα τὰ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἰνδοστανῆς, ἅτινα μαρτυροῦσι τὴν παρελθούσαν λαμπρότητα τῶν μογγόλων καί ἄλλων μοναρχῶν. Βεβαίως ὁ ξένος, ὁ διατρέχων τὰς μεγάλας καί πολυανθρώπους συνοικίας τῆς Καλκούττας, παρατηρεῖ πολὺς οἰκοδομᾶς μεγίστας, ἀμφιβάλλω ὅμως, ἂν ᾔνοι δυνάτων νὰ ὀνομασθῶσιν αὗται οἰκοδομήματα ἢ μνημεῖα. Μόνον τὸ ἀνάκτορον τοῦ διοικητοῦ, ἴσως δὲ καί τὸ Νομισματοκοπεῖον εἰσὶν ἄξια τοσοῦτον μεγάλης ἐπωνυμίας.

Καί ὠμιλήσαμεν μὲν ἤδη περὶ τοῦ Government's palace, κειμένου πρὸς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, εἰς Chowringhee. Εἰς ἀπόστασιν τετάρτου τῆς ὥρας ὑπάρχει τὸ φρούριον Γουλιέλμου, οὐτινος τὰ πολυἀριθμα πυροβόλα δεσποζουσι τοῦ τε ποταμοῦ καί τῆς πόλεως. Κατ' ἀρχὰς τὸ φρούριον τοῦτο ἦν μικρὸν τι δόρυωμα, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ τριακοσίους ἢ τετρακοσίους τὸ πολὺ ἄνδρας, οὐτινος δὲ ἡ φρουρὰ ὑπερῆσπιζε τὸν μικρὸν κάλυκα τῶν ἀράβων, μάυρων, ἀρμενίων, Ἰνδῶν καί ἀγγλων ἐμπόρων καί ὁ κάλυξ αὐτὸς ἀπετέλεσε τὸ εὐρύχωρον ἄστὺ τῆς Καλκούττας. Ἐπισκευασθὲν τὸ φρούριον Γουλιέλμου ὑπὸ τοῦ λόρδου Clives μετὰ τὴν μάχην Plassey ἐν 1757 ἔτει, καί ἀλλεπαλλήλως παρὰ τῶν διαδόχων αὐτοῦ εὐρυνθῆν, δύναται σήμερον νὰ θεωρηθῇ ὡς φρούριον πρώτης τάξεως. Τὰ παραρτήματα αὐτοῦ ἐξαπλῶνται εἰς ἕκτασιν μεγάλην, καί λέγεται μάλιστα, ὅτι διὰ τὴν ἐπισκευὴν καί τὰς ἐπαυξήσεις ἐδαπανήθησαν ὀγδοήκοντα ἑκατομύρια.

Οἰκοδόμημα, ὕπερ συνιστῶ εἰς πάντας νὰ ἐπισκεφθῶσιν, εἶναι καί τὸ Νομισματοκοπεῖον. Περιέχει ἐργοστάσια μεγάλα, ἐντελῶς ὀργανισμένα μετὰ μηχανῶν, δι' ὧν κόπτονται νομίσματα, κάλλιστα ἐκτετυπωμένα καί παριστῶντα τὴν Ἑταιρίαν. Ἀλλ' ὕπερ τὰ μέγιστα κινεῖ τὴν περιέργειαν τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ κατὰ στήμα τοῦτο ξένων εἶναι οἱ διευθύνοντες αὐτὸ, πάντες σχεδὸν λίαν πεπαιδευμένοι τυγχάνοντες, βαθεῖας δὲ γνώσεως ἔχοντες καί περὶ

ἀντικειμένων οὐχὶ εἰδικῶς τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν. Ὑπάρχουσι προσέτι ἐν Καλκούττα συνεταιρισμοὶ πολλοὶ φιλογολογικοὶ τε καὶ ἐπιστημονικοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ἀσιατικὴ Ἐταιρία, γνωστὴ καὶ περίφημος καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην διατελοῦσα, κατέχει τὴν πρωτοκαθεδρίαν, καὶ οἱ εὐρωπαῖοι σοφοὶ γινώσκουσι τὰς περιέργους δημοσιεύσεις αὐτῆς, ἰδρυθείσης ἐν 1784 ἔτει. Ὡς πάντες λοιπὸν οἱ ἐν Βεγγαλίᾳ συνεταιρισμοί, τεθειμένη ὑπὸ τὴν τοῦ διοικητοῦ προστασίαν, συγκροτεῖται ἐκ προέδρου καὶ τεσσάρων ἀντιπροέδρων, ἐξ μελῶν, ἀποτελούντων τὴν *committee of papers*, καὶ ὠρισμένου τινὸς ἀριθμοῦ τακτικῶν μελῶν. Βιβλιοφύλαξ αὐτῆς ἦν κατὰ τὴν ἐν Καλκούττα διακονίην μου ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κόμο δὲ Κόρο, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν ὁ Jacquemont εἶχεν ἀπαντήσει μελετώντα τὴν θιβητικὴν εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς Ἰνδοστάνης. Πλείστοι *baboo's* ἀποτελοῦσι μέρος τῆς Ἀσιατικῆς Ἐταιρίας, συναγωνιζόμενοι κατὰ τε τὸν ζῆλον καὶ τὴν πολυμάθειαν πρὸς τοὺς συνεταιρίζοντες αὐτῶν εὐρωπαῖους.

Ὑπάρχουσιν ἐπίσης πλείσται γεωργικαὶ ἐταιρίαι, διατελοῦσαι πᾶσαι ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τοῦ διοικητοῦ.

Τὸ Ἰνδικὸν σχολεῖον, *ridyalayah*, ἰδρυθὲν ἐν 1816 ἔτει καὶ συντηρούμενον διὰ δωρεῶν ῥαγιάδων τινῶν καὶ *baboo's*, ὡς καὶ διὰ τινῶν ἐκτάκτων πιστώσεων παρὰ τοῦ ἄγγλου διοικητοῦ χορηγουμένων, τύγγανει τὸ κέντρον, ἐν ᾧ διδάσκονται οἱ νέοι Ἰθαγενεῖς, κυρίως δὲ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ γένος τῶν βραχμῶν. Τὰ παιδιὰ λοιπὸν ταῦτα, φαινόμενα πάντα εὐφυέστατα καὶ ἐπιδεικνύοντα εὐχέρεϊαν καὶ ἀξιοπρέπειαν, ἅτινα προτερήματα δὲν εἶναι συνήθη τῇ ηλικίᾳ ταύτῃ, ἐκπαιδεύονται ἐκεῖ κατὰ μέθοδον τοσοῦτον ἀναπτύσσουσαν, ὥστε θάπτον ἢ βράδιον πολὺ θέλει αὕτη ἐπηρεάσει ἐπὶ τοῦ ἐν Ἰνδοστάνη πολιτισμοῦ.

Ἔτερον κατάστημα, περιεργον μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, εἶναι τὸ φιλανθρωπικὸν σχολεῖον Μαρτινιέρως ἐν ὁδῶ Λονδίνου. Προωρισμένον νὰ δέχηται τριάκοντα ἄρρενα καὶ εἴκοσι θήλας, ἀνήκοντα εἰς χριστιανικὰς οἰκογενεῖας τῆς Καλκούττας, τὸ σχολεῖον τοῦτο, καθιδρυθὲν ἐν 1836 ἔτει, ὀφείλει τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰς κληροδότημα τοῦ στρατηγοῦ Κλαυδίου Μαρτίνου, γάλλου, διατελέσαντος ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἀγγλικῆς Ἐταιρίας τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Πιθανῶς δὲ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου διετέθησαν αἱ 15,000 λίραι στερλίνας, ἧς ὁ στρατηγὸς ἐκεῖνος διὰ διαθήκης ἀφῆκε τοῖς *καθολικοῖς σχολείοις ἐν Καλκούττα*. Διὰ τῆς αὐτῆς διαθήκης ὁ στρατηγὸς ἐκληροδότησεν 25,000 λίρας στερλίνας ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ Lyon, ὅπου ἐγεννήθη δὲν ἐδυνήθη ὁμως νὰ ἐξαρκεῖται, ἀν τὸ κληροδότημα τοῦτο ἐφθασεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

Καὶ πατὴρ μὲν τοῦ Κλαυδίου Μαρτίνου ὑπῆρξέ τις κατασκευαστὴς μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Τυχῶν ἰσχυρὸς χαρακτηρὸς ζωηροῦ καὶ ἐπιχειρηματικοῦ ὁ Κλαυδίου Μαρτίνος ἐνωρὶς ἤδη ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς, δεκαπενταετῆς δὲ ὢν συνεφώνησε καὶ ἀπεστάλη εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Lally. Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ Μαρτίνος μετὰ πολλῶν συντρόφων λειποτακτῆσας, κατετάθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Καίτοι ὁμως ὁ συμπολίτης ἡμῶν ὑπῆρξε θαρραλεώτατος καὶ νουχεστάτος, ἢ λειποταξίᾳ αὕτη ἐκλήιδωσεν ἀναμφιβόλως αὐτόν. Βαθμηδὸν προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν στρατηγοῦ. Γενόμενος δὲ ὁ εὐνοούμενος δύο ἰνδιῶν βασιλέων, τοῦ Χοοδγιάχ-ἑδ-Δουλάχ καὶ τοῦ Ἀζῶφ-ἑδ-Δουλάχ, ἐθυσάρισε θησαυροὺς ἀπείρους, ἐγκατασταθεὶς ἐπὶ τέλους ἐν Καλκούττα. Κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ πληροφορίας, ἧς συνέλεξα ἐν Βεγγαλίᾳ, ὑπῆρξεν ἀνὴρ θαρραλεώτατος καὶ ἐμπειρίας μεγίστης.

Ἐκεῖται συνέχεια.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ

(ἀρχαίων Φερῶν).

Οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα καὶ τὰ ἔργα Ῥήγα τοῦ Φεραίου ἢ Βελεστινῆ, ὀλίγοι ὁμως γνωρίζουσι ἀκριβῶς τὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἧς τὸ ἐθνικὸν ὄνομα ἔλαβεν ὡς ἐπωνυμίαν ἀντιοικογενειακοῦ ἐπιθέτου. Ὁ Ῥήγας εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα γνωστὰ βιβλία ἐπιγράφεται Ῥήγας *Βελεστινῆ* Θετταλός τὸ ὄνομα δὲ Φεραῖος ἀπεδόθη αὐτῷ, νομίζω, ὑπὸ τῶν βιογράφων του, ὡς ἐκ τῶν παλαιῶν Φερῶν, τῶν κληθεῖσων ὕστερον Βελεστινός.

Περὶ τῶν Φερῶν τούτων ἢ Βελεστινίου γράφοντες διὰ βραχέων ὀλίγα τινὰ, προτιθέμεθα μόνον νὰ καταστήσωμεν κοινοτέρων τὴν γνώσιν περὶ τῆς πατρίδος ἐνός τῶν πρώτων μαρτύρων τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας.

Ὁ Βελεστινός εἶναι κωμόπολις τῆς Θεσσαλίας, τοῦ Θεσσαλικοῦ τμήματος τῆς Πελασγιώτιδος, κείμενος πρὸς δυσμὰς τοῦ Βώλου, μεταξὺ τῆς λίμνης Κάρλας (Βοιθηίδος) καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Βώλου (τοῦ Παγασητικοῦ). Ἀπέχει τοῦ Βώλου ὄρας 3, καὶ τῆς Λαρίσης 9.

Ἡ κωμόπολις αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν ἀσχολουμένων κατέχουσα τὴν θέσιν τῶν Φερῶν, πόλεως ἱστορικῆς καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Θεσσαλίας. Τῶν Φερῶν μνημονεύει ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ ποιηταὶ Πίνδαρος, Σοφοκλῆς καὶ Ἀπολλώνιος Ῥόδιος, ἐκ τούτων δὲ οἱ μὲν τρεῖς πρώτοι ἀναφέρουσι καὶ τὴν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης βέουσαν κρήνην Ὑπέρεϊαν ἢ Ὑπερήδη, τὴν ἐξαιρετικῶς ἰσχυρὴν καὶ ἐν τοῖς νομίσμασι τῶν Φεραίων, καὶ ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους προσεγορευομένην *νάμα θεοφιλέστατον*.

Ὁ Ἀπολλώνιος Ῥόδιος ὀνομάζει τὰς Φεράς

εὐρήνους, ἧτοι τόπον ἀφθονοῦντα προβάτων, ἀναφέρει δὲ ὅτι παρ' αὐταῖς ὑπῆρχε καὶ τὸ ἕρος *Χαλκοδώριον*.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων γεωγράφων ὁ Στράβων λέγει ὅτι αἱ Φεραὶ ἐκείντο ἐπὶ τῶν ὄρειων, τῶν διαχωρίζοντων τὴν Πελασγιώτιδα, τμήμα οὖσαν τῆς Θεσσαλίας, ἀπὸ τῆς Μαγνησίας ἢ Μαγνητιδος, ἢ Μηλίδος γῆς, ἢ Θετταλομαγνησίας, ὡς λέγομεν σήμερον. Προσθέτει δὲ ὅτι αἱ Φεραὶ ἐκείντο πλησίον τῆς λίμνης Βοιθηίδος (Κάρλας), καὶ ὅτι εἶχον ἐπίνειον τὰς Παγασὰς, ἐξ ὧν ἀπέχον 90 στάδια, πόλιν, ἐνθα μυθολογεῖται ὅτι ἐκαυπηγῆθη ἡ Ἀργῶ, τὸ πλοῖον τῶν Ἀργοναυτῶν. Περὶ δὲ τῆς κρήνης Ὑπερείας λέγει ὅτι ἔκειτο ἐν μέσῳ τῆς πόλεως τῶν Φερῶν.

Πλὴν τῶν γεωγραφικῶν τούτων εἰδήσεων ἐκ τοῦ Διοδώρου μανθάνομεν ὅτι αἱ Φεραὶ εἶχον ἀκρόπολιν (ἄκραν), ἐκ δὲ τοῦ Πολυδίου ὅτι οἱ περὶ αὐτὰς τόποι ἦσαν κατάφυτοι, πλήρεις αἰμασιῶν καὶ κηπειῶν.

Ὁ Στέφανος Βυζάντιος γεωγραφεὶ ὅτι ἦσαν δύο Φεραὶ, ἡ μία ἀρχαιότερα τῆς ἄλλης, ἀφιστάμεναι ἀλλήλων 8 στάδια.

Αἱ εἰδήσεις αὗται τῶν ἀρχαίων, συνδυαζόμεναι πρὸς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς κωμοπόλεως Βελεστινίου, καταδεικνύουσιν ὅτι οὗτος κατέχει τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Φερῶν.

Αἱ Φεραὶ, ὡς καὶ αἱ πλείσται τῶν Θεσσαλικῶν πόλεων, ἦτο πόλις ἐπίσημος ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀναφερομένη ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις θρησκευτικοῖς μύθοις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Κατὰ τὴν μυθολογίαν ἔκτισεν αὐτὰς ὁ Φέρης, ὁ πατὴρ τοῦ μετέπειτα βασιλεύσαντος αὐτόθι Ἀδμήτου, ἧς πολλάκις μνημονεύεται ἐν τοῖς μύθοις τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τοῦ οὐρίου ὁ υἱὸς Εὐμηλος ἤγειτο ἐνδεκα νεῶν εἰς τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλεμον.

Ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων αἱ Φεραὶ ἐγένοντο περιώνυμοι διὰ τὴν ἀναπτυχθεῖσαν αὐτόθι λυσσώδη τυραννίδα καὶ διὰ τὰς αἰμοχαρεῖς σκηναὶς, τὰς διαδραματισθείσας μεταξὺ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, ἀποσκοπούντων εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχῆς, διὸ καὶ ὁ Στράβων λέγει: «Καθὰπερ δὲ τὴν Ἰωλκὸν (πόλιν καὶ ταύτην ἀρχαίαν τῆς Θεσσαλίας) ἀύξηθεισαν ἐπὶ πλέον κατέλυσαν αἱ στάσεις καὶ αἱ τυραννίδες, οὕτω καὶ τὰς Φεράς συνέστειλαν ἐξαρθείσας ποτὲ καὶ συγκαταλυθείσας τοῖς τυράννοις».

Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων πρώτος τύραννος Φερῶν ἱστορεῖται ὁ Λυκόφρων, ὕστερον δὲ ὁ υἱὸς τούτου Ἰάσων, ὁ ὁποῖος ἐγένετο Θεσσαλῶν ἡγεμῶν ἢ ταγὸς, πολλοὺς τρέφων καὶ κρατίστους περὶ ἑαυτὸν μισθοφόρους πεζοῦς καὶ ἵππεις. Οὗτος συνεμάχησε μετὰ τῶν Θεβαίων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἐστράτευσεν κατὰ τῆς Λοκρίδος, ἐκυρίευσεν τῆς ἐν Τραχινίᾳ Πρακλείας καὶ ἐχέρωσε πᾶσαν τὴν Περιοχίαν.

Ἐπὶ τῆς ἀπορίας αὐτοῦ τῆς ἀκμῆς καὶ δυνάμει διατέλει ὢν, καὶ καθ' ὃν χρόνον μετὰ τὴν ἐν Λευκτροῖς μάχην οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἶχον ἀπολέσει πᾶσαν ἰσχύν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἴσχυον μόνον κατὰ θάλασσαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀποσκοπούσασαι εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡγεμονίαν πόλεις δὲν ἦσαν ἀξίαι πρωτείων, ἐπέισε τοὺς Θεσσαλοὺς νὰ περιποιησῶσιν οὗτοι ἑαυτοῖς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν. Πρὶν ἢ ὁμως ἀρχὴν ποιῆση ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τούτου ἐδολοφονήθη ὑπὸ 7 νεανίσκων, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του Πολυδώρου τῷ 370 π. X.

Τὸν Ἰάσωνα διεδέχθη ὁ Πολύδωρος καὶ Πολύφρων ἀλλ' ἐκ τούτων ὁ Πολύφρων φονεύει νύκτωρ καθέδοντα τὸν Πολύδωρον καὶ καταλαμβάνει τὴν ταγείαν, ἧν ὁμως κατέστησεν ὁμοίαν τυραννίδι ἐπὶ ἐν ἔτος δὲ μόνον διατηρήσας ταύτην ἐμόλυσε διὰ τοῦ αἵματος Πολυδάμαντος τῆς Φαρσάλου καὶ ἐτέρων πολιτῶν ἀρίστων.

Ἐπὶ τέλους ὁμως καὶ οὗτος προκληθεὶς εἰς μέθην ἀναιρεῖται διὰ φαρμάκου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ γνωστοῦ ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἱστορίᾳ, Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου, ἧς καταλαβὼν τὴν τυραννίδα (359—368 π. X.) ἐγένετο κατὰ τὴν βῆσιν τοῦ Ξενοφάντος «χαλεπὸς μὲν Θετταλοῖς ταγὸς, χαλεπὸς δὲ Θεβαίοις καὶ Ἀθηναίοις πολέμιος, ἀδίκος δὲ ληστής, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν», παρανόμως καὶ βιαίως κτησάμενος τὴν δυναστείαν.

Διὰ τοῦτο δὲ οἱ μὲν εὐγενεῖς τῆς Λαρίσης Ἀλευάδαι προσεκάλεσαν τὸν Ἀλέξανδρον Β', βασιλέα τῆς Μακεδονίας, ὅστις ἐλθὼν ἀφῆρσε παρ' ἐκείνου πάσας τὰς πόλεις, εἶτα δὲ οἱ Βοιωτοὶ, πάλιν κατὰ πρόσκλησιν τῶν Θετταλῶν, ἐπεμψαν κατ' αὐτοῦ τὸν Πελοπίδαν, ὁ ὁποῖος οὐ μόνον κατενίκησεν αὐτόν, ἀφῆρσε πάσας τὰς πόλεις καὶ περιώρισεν εἰς Φεράς, ἀλλ' ἠνάγκασεν καὶ νὰ εἶναι σύμμαχος τῶν Βοιωτῶν. Τὴν περιβόητον ταύτην νίκην γνωστὴν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας ἐτιξήγορασεν οἱ Βοιωτοὶ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Πελοπίδου, ἀποθανόντος ἐκ τῶν πληγῶν, ἧς ἔλαβεν ἐν τῇ μάχῃ.

Καὶ ἐν τῇ καταστάσει ὁμως ταύτῃ ὁ δυνάστης οὗτος ἀπέθε φεβερός, διότι ὀπλίσας ληστήσας ναυς ἐπεμψε κατὰ τῶν Κυκλάδων νήσων δὲν αὐτὰς καὶ αἰχμαλωτίζων τοὺς κατοίκους, ἰδίᾳ δὲ ὑπέστη παρ' αὐτοῦ πολλὰς κακώσεις ἢ Τῆνος. Πολιορκήσας δὲ τὴν νήσον Πεπάρθηον (Σκόπελον) ἐξῆγειρε τὴν ὄργην τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐπεμψαν κατ' αὐτοῦ τὸν Λεωσθένην τὸν πρώτον, εἶτα δὲ τὸν Χάρητα ἀλλὰ τὸν μὲν Λεωσθένην ὁ Ἀλέξανδρος κατενίκησεν, ὁ δὲ Χάρης οὐδὲ συνῆψε ποσὸς μάχην, διότι, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Διοδώρου, οὗτος τοὺς μὲν πολεμίους εὐλαβεῖτο, τοὺς δὲ συμμάχους ἀδικῶν διατέλει.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος Φεραῖος ἔθανατώ-

θη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς γυναικός του Θήβης Λυκόφρονος καὶ Τισιφώνου, συνεργούσης καὶ ταύτης. Ὁ τρόπος τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς. Ἡ Θήβη εἶπεν εἰς τοὺς ἀδελφούς της ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύει τὴν ζωὴν των, καὶ συνεβούλευσεν αὐτοῖς τὴν καταστροφὴν του, πρὸς τοῦτο δ' ἐκρυψεν αὐτοὺς ἐνδον τοῦ οἴκου ὅλην τὴν ἡμέραν, τὴν δὲ νύκτα ἐλθόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου μεθύοντος, ἀφ' οὗ κατεκοίμησεν αὐτὸν, ἐξήνεγκε τὸ ξίφος του, καὶ προσεκάλεσεν εἰς τὸν φόνον τοὺς ἀδελφούς· ἐπειδὴ δ' ἐκείνοι ἐδίσταζον, εἶπεν ὅτι, ἐὰν δὲν πράξωσιν ὅ,τι ἀπεφάσισαν, θά ἐξεγείρῃ αὐτόν. Ἐκείνοι δ' ἐνθαρρυνθέντες εἰσήλθον, ἣ δὲ Θήβη κλείσασα τὴν θύραν ἐκράτει ἰσχυρῶς ἔξωθεν τὸ ρόπτρον μέχρι οὗ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ.

Οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ ἢ ὁ εἷς, καθὰ Ξενοφῶν ἱστορεῖ, ὁ Τισίφρονος ὁ πρῶτος, κατέλαβε τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς τυραννοκτόνοι μεγάλης ἐτύγχανον ὑποδοχῆς, ὕστερον ὅμως διὰ τῶν μισθοφύρων ἀνέδειξαν ἑαυτοὺς τυράννους, φονεύοντες πολλοὺς τῶν ἀντιπραττόντων, μέχρι οὗ ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας κατὰ πρόσκλησιν αὐτοῖς τῶν Ἀλευαδῶν ἐπελθὼν κατεπολέμησεν αὐτούς· φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ δὲν ἐξέβαλλεν ἐντελῶς, διότι ἐπὶ τοῦ Φωκικοῦ πολέμου ὁ Λυκόφρων ἱστορεῖται ὅτι ἦτο τύραννος Φερῶν καὶ σύμμαχος τῶν Φωκέων, ἐνῶ οἱ λοιποὶ Θεσσαλοὶ ἦσαν πολέμιοι τούτων. Διὸ καὶ ὁ Φίλιππος ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Πειθολάου, ὡς γράφει ὁ Διόδωρος, καὶ ἐξεδίωξεν αὐτοὺς καταφυγόντας εἰς τοὺς Φωκεῖς, ἀφ' οὗ παρέδοσαν εἰς τὸν Φίλιππον τὰς Φεράς. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τοῦ Φιλίππου ἀσχυρομένου εἰς τὸν κατὰ τῆς Ὀλύμπου πόλεμον ὁ Πειθόλαος ἐπανελθὼν εἰς Φεράς κατέλαβε τὴν τυραννίδα (394 π.Χ.), ἐξ ἧς καὶ αὐτοῖς ἐξεβλήθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου. Οὕτω δ' ἔλαβε πέρας ἡ ἐπὶ τῶν εἰρησώτων ἐτη κατισχύσασα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ φοβερὰ τυραννίς.

Ἐπὶ τῶν μακεδονικῶν χρόνων μνημονεῦνται αἱ Φεραὶ ὡς περιελθούσαι εἰς τοὺς διαφόρους διοικητικὰς Μακεδόνικας, ἐγένοντο δὲ καὶ θεάτρον μαχῶν μεταξὺ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων. Ἐπὶ τέλος δὲ περιήλθον εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων κυριευθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ὑπάτου Μανίου Ἀκίλιου Γλαβρίωνος, ἀφαιρέσαντος αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Ἀντιόχου Γ' (191 π.Χ.).

Ἐκτοτε ἡ πόλις αὕτη παρεκλήθη ἐπὶ τὴν τύχην τῶν λοιπῶν Θεσσαλικῶν πόλεων. Ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν ἐπισκοπῶν τῶν Βυζαντινῶν ἀναφέρεται ὡς ἐπισκοπὴ ὑπὸ ἀμφοτέρω τῶν ὀνόματων. Μνημονεύεται δὲ καὶ ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ' (1205) ὑπὸ τὸ ὄνομα Βελεστίνου. Ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων παραλείπομεν, χρῆζοντα πολλῆς ἐπι ἐξασκασίας καὶ ἐρεῦνης.

Ὁ Τάφελ ἐν τῇ μονογραφίᾳ αὐτοῦ περὶ Θεσσαλονίκης θεωρεῖ τὸν Βελεστίνον ὡς πόλιν τῶν κατὰ τὴν Ζ' ἑκατοντ. ἐπιδρομῶν σλαύων Βελεγεζιτῶν, τῶν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἀναφερομένων, τῶν οἰκησάντων τὰς Φθιωτικὰς Θήβας καὶ τὴν Δημητριάδα. Τὸ αὐτὸ δ' ἐπαναλαμβάνει ὁ Τάφελ καὶ ἐν ταῖς συμβολαῖς αὐτοῦ εἰς τὴν Βυζαντινὴν γεωγραφίαν. Ὁ Σάφαιρι, ὁ γράψας σλαυικὰς ἀρχαιοτήτας, ἀποδέχεται ὡσαύτως τὴν γνώμην ταύτην.

Ἐκ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων τῶν περὶ τὰ γεωγραφικὰ ἀσχοληθέντων πρῶτος, καθὰ γνωρίζω, ἰδιαιτέρως ἠξίωσε μνείας τὸν Βελεστίνον Ῥήγας ὁ Φεραῖος, οὗτινος ἦτο ἰδιαιτέρα πατρις, διαγράφας καὶ ἐκτυπώσας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι χάρτη τῆς Ἑλλάδος (1797) μετ' ἀρκούσης ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τοπογραφικῶν σχεδίων Φερῶν.

Ὁ Μελέτιος σημειοῖ μόνον περὶ τῆς πόλεως «Φεραὶ... ταῦν λεγομένη *Γερίτζαρι*, ἢ κατ' ἄλλους *Σιδρο*...», ὁ δὲ Ε' ἐκδότης τοῦ Μελετίου (1806) Ἀνθιμος Γαζής ὑποσημειοῖ: «Αἱ Φεραὶ λέγονται τῶρα *Βελεστίνος*».

Τρίτον μνημονεῖ τοῦ Βελεστίνου γεωγραφία ἐκδοθεῖσα γαλλιστὶ ἐν Παριείοις ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: *Résumé Géographique de la Grèce et de la Turquie d'Europe*, par G. A. M., citoyen Grec, (1826). Ἐμαθὼν δὲ ὅτι ὑπὸ τὰ τρία ταῦτα στοιχεία κρύπτεται τὸ ὄνομα Ἑλληνοῦ λογίου, τοῦ Γ. Α. Μάνου, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς πόλεως Βελεστίνου λαμβάνων ἀφορμὴν καὶ γράφων ἐν χρόνῳ καθ' ὃν τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος ἐκυμαίνετο ἐν τῇ ἀβεβαιότητι, χαράσσει ὀλίγας γραμμὰς μετ' ἄλλους φιλοπάτριδος ἀνδρὸς ὑπὲρ τοῦ μάρτυρος Ῥήγα τοῦ Φεραίου.

Πλειότερα περὶ Βελεστίνου ἔγραψε τέταρτος, ὁ Ἰωάνν. Α. Λεονάρδος Ἀμπελακιώτης ἐν τῇ χωρογραφίᾳ τῆς Θεσσαλίας, ἣν ἐξέδωκεν ἐν Πέστῃ τῷ 1836.

Πέμπτος ὁ Νικ. I. Μάγνης ἐν τῇ περιηγήσει ἢ τοπογραφίᾳ τῆς Θεσσαλίας καὶ Θεσσαλικῆς Μαγνησίας, 1860.

Ἐκτος δὲ ὀλίγας λέξεις ἐσημείωσεν ὁ παρ' ἡμῖν διατρίβων σεβασμιώτατος Δωρόθεος Σχολάριος ἐν τῷ ἐκδοθέντι ὑπ' αὐτοῦ βιβλίῳ: «Δωροθέου σχολαρίου μητροπολ. Ἀκρίσσης ἔργα καὶ ἡμέραι», 1877, ἐν ᾧ περιέλαβε σύντομον περιγραφὴν τῶν ἐπαρχικῶν Σωζουαγαθοπόλεως καὶ Δημητριάδος.

Ἐκ τῶν βιβλίων τούτων μανθάνομεν ὅτι Βελεστίνος καλεῖται οὐ μόνον ἡ κωμόπολις περὶ ἧς γράφομεν, ἀλλ' ὁλόκληρον τοπικὸν τμημα (ναχιγές) τῆς ἐπαρχίας Δημητριάδος περιλαμβανόν 9 κώμας, ἀποτελούσας ναχιγὲν Βελεστίνου τῆς ἐπαρχίας Δημητριάδος, τὰς ἐξῆς: Κάπουρα, Κανάλικα, Σέσκουλο, Ἀγ. Γεώργιος Βε-

λεστίνου, Βελεστίνος, Μουσφακλή, Περσερλή, Οὐσλάρι, Σκρατζή. Οἱ κάτοικοι τῶν κωμῶν αὐτῶν συμποσοῦνται εἰς 3,250 κατοίκους Ἑλληνας καὶ 500 ὁθωμανούς.

Ὁ Βελεστίνος τὰ νῦν ἀποτελεῖ τὴν ἔδραν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν τοῦ ναχιγέ. Κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 100 οἰκογενειῶν τουρκικῶν καὶ 25 ἑλληνικῶν, μετερχομένων τὴν γεωργίαν καὶ κηπουρίαν. Ἡ κωμόπολις κείται ἐπὶ τερπνῆς θέσεως· εἶνε δὲ κατάφυτος καὶ καλλίρυτος, περισώζουσα πολλὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας καλλονῆς.

Πρὸς Α. τοῦ Βελεστίνου ὑπάρχει ἡ Ὑπέτρια κρήνη καλουμένη νῦν Κεφαλόδουρον, τὴν ὁποίαν, λέγει ὁ Λεονάρδος, περικυκλοῦσι κυπαρίσσοι, πλάτανοι, λευκαὶ καὶ ἐλαταὶ· σχηματίζει δὲ εἶδος λίμνης· σήμερον ὅμως εὕρισκεται εἰς κακὴν κατάστασιν ἕνεκα τῆς ἀκηδίας τῶν οἰκούντων Ὁθωμανῶν.

Ἰδιαιτέρως μνείας πρέπει ν' ἀξιώθῃ τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον τοῦ Ῥήγα. Ἐν τούτῳ ὁ Ῥήγας σημειοῖ τὸ Χηλοδόκιον ὄρος πρὸς Δ., ἀρχαῖον στάδιον λεγόμενον Ἀμυγδαλιὰς, ἐρείπια ναοῦ καὶ ἀγορᾶς, ὀνομαζόμενα Ἀλαυγιά, τρώπιον ἀρχαῖον εὐρισκόμενον ἐν τῷ γυναικωνίτῃ τοῦ Ἀγ. Ἀθανασίου, τὴν Ὑπέτριαν Κρήνην, ἀρχαιοτάτον ἡλιακὸν ὥρολόγιον, τὰ σπιτὰ τῶν βασιλείων, γέφυραν, ἐν ἧ καὶ μάρμαρον μέγα ἐνεπίγραφον, δάσος δρυῶν· σημειοῖ προσέτι τὰς ὁδοὺς πρὸς τὰ Φάρσαλα, Βῶλον, καὶ Ἀκρίσσαν, μύλους με μάρμαρινιστα ὑδρογαγεῖα, τὰ τουρκικὰ καὶ χριστιανικὰ μνήματα, τὸ φρέαρ Ἀειράνι, ἐρείπιον εἰς τὸν Σουγλον, τοὺς ἐκατέρωθεν τῆς κόμης χειμάρρους, καὶ τὰ πρὸς Ἀν. αὐτῶν περιβόλια, λατομεῖον ἐρυθρῶν μαρμάρων, τὴν δημόσιον ἀγορὰν, Ἀγ. Πρασκουήν, τζαμῖον.

Πρὸ τοῦ 1821 ὁ Βελεστίνος εἶχε πλειοτέρας οἰκίας καὶ ἀκμὴν, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ὅμως ἐπανάστασιν ὑπέστη τὰς καταστροφὰς καὶ τὴν τύχην τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἐν αἷς ἀνεπτύχθη φρόνημα ἐλευθερίας καὶ αὐτονομίας, σώζονται δ' ἐτι τὰ ἐρείπια τῶν καταστραφεισῶν οἰκιῶν. Ἐν τῇ περιφερείᾳ Βελεστίνου παράγονται αἶθος, λαχανικὰ, μέταξα καὶ ἡ κτηνοτροφία δ' ἐνταῦθα εἶναι ἀρκούντως ἀνεπτυγμένη. Καθ' ἐκάστην δὲ Πρασκουήν τελεῖται ἐμπορικὴ πανήγυρις, ἔνθα προσέρχονται καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Θεσσαλίας χάριν ἐμπορίας.

Ἐκκλησίαν ἔχει ἐπ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Σχολεῖον ἐν Βελεστίνῳ δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' εἰς Ἀγίον Γεώργιον, κώμην ἀπέχουσαν τοῦ Βελεστίνου ἡμίσειαν ὥραν, καὶ ἔχουσιν 275 κατοίκους· ὁ Λεονάρδος ὀνομάζει τὴν κώμην τζυρὴν μικρὰς Φεράς, θέλον νὰ συμβιβάσῃ τοὺς λόγους Στεφάνου τοῦ Βυζαντινοῦ γεωγραφουμένου, ὡς εἶπομεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι ὑπάρχουσι δύο Φεραί.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ πάλιν Βελεστίνος, ἡ πατρις τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅστις πρῶτος διεγράφη ἐπὶ χάρτου τὰ ὄρια τῆς μεγάλης Ἑλλάδος καὶ πρῶτος ἐμπνευσθεὶς μετεχειρίσθη τὴν μαγικὴν τῆς ποιήσεως γλώσσαν, ὅπως ἀναφλέξῃ εἰς τὰ στήθη τοῦ Γένους τὸν ὑποκαίοντα σπινθῆρα τῆς ἐλευθερίας. Ἄν ἡ μεγαλὸν τὸν Κοραῆ καὶ μακρᾶς σειρᾶς πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν λογίων προητοίμασεν ὑπὸ τὸ πυκνὸν τῆς δουλείας σκοτὸς τὰ ἐναύσματα τοῦ πυρσοῦ τῆς ἑλληρικῆς ἐλευθερίας, ἡ φωνὴ τοῦ Ῥήγα,

ὡς πότε παλληκάρια νὰ ζῶμεν ἴσα στενὰ
μονάχοι ἄν λιοντάρια ἴσατε βλάχαις, ἴσα βουνά,
ὡς θεῖον κέλευσμα οὐρανόθεν καταρραγὲν καὶ
ἀντηχῆσαν εἰς δρυμοὺς καὶ φάραγγας, προὐκάλεσε τὴν ἀνάφλεξιν τῆς πυρᾶς.

Ἄς τιμῶμεν λοιπὸν καὶ μετὰ θρησκευτικῆς ἀγάπης ἅς ἀγαπῶμεν τὸν μικρὸν καὶ ἀφανὲς τὰ νῦν Βελεστίνον, τὸν γεννήσαντα καὶ σπαργανώσαντα τὸν πρωτοστάτην κήρυκα τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Ὄπόταν δὲ, τοῦ χρόνου πληρωθέντος, ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ πνεύσῃ ἀπὸ τῶν χιονοσκεπῶν τοῦ θεῖου Ὀλύμπου κορυφῶν ἡ δροσρᾶ καὶ ζεῖδωρος τῆς ἐλευθερίας αὐρα, ἅς ἀναγεσθῇ ἐκεῖ ἐφ' ὑψηλοῦ στηλοβάτου ὁ ἀνδρείος καὶ τὸ κενατάφιον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς.

A. ΜΑΝΙΑΡΑΚΗΣ.

ΤΟ ΛΥΣΙΚΡΑΤΕΙΟΝ

Ὅπως εἰς τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ὡς ἐλαφρὸν κόσμημα, μετὰ τὴν βαρεῖαν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐντύπωσιν, ἦν ἐμπνεύσει τὰ λοιπὰ μνημεῖα, παρουσιάζεται τῷ καταρρομένῳ τὴν τῶν Προπυλαίων κλίμακα ὁ δίκην δακτυλιοῦ τοῦ πολυτίμου τῆς Ἀκροπόλεως ἐπιστῆφον δακτύλιον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἐν μικρογραφίᾳ διασωθεὶς τύπος τοῦ Ἰωνικοῦ ῤυθμοῦ, χαριστάτος τῆς Νίκης ναῶς, οὕτως ἐν τῇ κάτω πόλει, ἀνάλογον αὐτῷ τό τε μέγεθος καὶ τὴν κομψότητα, ὑπερέχον δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον σώζεται, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀναπτύξεως τῆς τέχνης ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ τοῦ Κορινθιακοῦ ῤυθμοῦ, μνημεῖον κομψότατον καὶ πλουσιώτατον κεκοσμημένον, ἐν ὁπωσούν καλῇ καταστάσει, κατὰ τὴν Α. τῆς Ἀκροπόλεως πλευρᾶν, ἐγγὺς τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου, τὸ γνωστὸν καὶ νῦν ἐτι ὑπὸ τὸ ὄνομα «Φανάρι τοῦ Διογένη ἢ Δημοσθένη» οὐ μόνον παρὰ τῷ χυθῆν λαῶ, ἀφελέστατα οὕτως αὐτὸ ἀποκαλοῦντι, ἀλλ', ἔστιν ὅτε, καὶ παρὰ λογιωτέροις, τὰς γενικὰς μόνον ἐπὶ τὰ κανονικώτερον διορθοῦσιν.

Ὁ Σρον λέγει ὅτι ἡ ὀνομασία αὕτη ἐδόθη τῷ μνημεῖῳ ἐκ τοῦ ἐπιστηγίου κοσμήματος, ὡς τὸν τριμύζον, κατ' αὐτὸν, παρεμφορῶς τὸ

βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ἐπεκράτησεν αὕτη ἐκ τοῦ ὄλου ἐξωτερικοῦ σχήματος τοῦ μνημείου, ὅπερ συνδυασθὲν μετὰ τῆς περὶ τοῦ λύχνου τοῦ Διονυσίου παραδόσεως, παρεβλήθη πρὸς τοῦτον καὶ τῷ φιλοσόφῳ ἀπεδόθη. Ἐκτὸς ὅμως τῆς ὀνομασίας ταύτης φέρεται καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους ὄνομα, σπανιώτερον καλούμενον «Φανάρι» (σπανιώτατα δὲ, παρὰ τισὶ τῶν περιηγητῶν, Παλάτι) τοῦ Δημοσθένη. οὕτως ὀνομάζει αὐτὸ ἀνώνυμός τις, παρὰ Laborde, ἀπὸ τοῦ 1460 ἤδη ὁ δὲ τὸ 1672 σύντομον περιγραφὴν τῶν Ἀθηναίων γράψας Babin ἀναφέρει παράδοσιν, καθ' ἣν ὁ Δημοσθένης ξυρισθεὶς τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον ἐνεκλείσθη ἐκεῖ καὶ ἐμελέτα' συναισθανόμενος ὅμως ὁ Babin, ὅτι ὁ ῥήτωρ, ὡς ἐν φυλακῇ ἐκεῖ κεκλεισμένος, ἠδύνατο νὰ πάθῃ ἐξ ἀσφυξίας ἐν οὕτω στενῷ χώρῳ, θέλων ὅμως συνάμα νὰ οἰκονομήσῃ τὸ πρᾶγμα ἄνευ ἀλλοιώσεως τοῦ παραδεδομένου, προστίθεισιν ὅτι εἶχε καὶ ἄλλας αἰθούσας καὶ δωμάτια πλησίον, τὰ ὁποῖα κατακαέντα ἔδωσαν τὸ μέλαν χρῶμα, τὸ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν μαρμάρων τότε ὑπάρχον. Ἀλλ' ἐπειδὴ βλέπει ὅτι ἡ γνώμη του αὕτη, με ὅλην τὴν λεπτότητα αὐτῆς, δὲν ἀρκεῖ εἰς ἐξήγησιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἰδιορρυθμίου οἰκοδομῆς, τροποποιεῖ αὐτὴν, μὴ ἀφιστάμενος ὅμως τῆς ἰδέας τῆς ἐπ' αὐτοῦ δικαιοδοσίας τοῦ ῥήτορος, λέγων ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ ἐχρησίμευε τῷ Δημοσθένει ὡς ναὸς, ἐν ᾧ ἐλάτρευε τὰ εἰδῶλα τῶν θεῶν του, οἱ δὲ πρὸ τῶν θεῶν τούτων καιόμενοι λύχνοι παρέσχον τὸ ὄνομα εἰς τὸ μνημεῖον καὶ ἡ ἀτμὶς αὐτῶν μέλαν αὐτὸ κατέστησεν.

Ἀφίνοντες τὰς παραδοξολογίας ταύτας, λέγομεν, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μνημεῖον, προδήλως, οὔτε ναὸς εἶνε, οὔτε ὡς οἴκημα ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ, οὐδεμίαν πρόσθασιν ἔχον, ὑψηλὸν δὲ τὸ κρηπίδωμα, τὸ δὲ κύριον μέρος πάντοθεν ὑπὸ πλακῶν φρασσόμενον· εἰς οὐδένα ἐπομένως, ὡς ἐκ τούτου, προσιτὸν, ἀπλῶς ἀντὶ στήλης κεῖται, οἷα τὸ πάλαι Ἴδρυον ἢ ἐπὶ τάφων, τὰς νεκρῆς καλούμενας καὶ ὑδρίαν ἀνεχούσας ἢ εἰς ἀνάμνησιν συμβεθεκῆτος τινός, τὰς ἀναθηματικὰς καλούμενας, ὡς βατταζούσας ἀνάθημά τι· δύναται δὲ, ὡς ἐκ τοῦ περιφεροῦς αὐτοῦ σχήματος, νὰ ἀναχθῆ εἰς τοὺς περιφερεῖς ναοὺς, οὓς πόσον ἠγάπησαν βραδύτερον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τῶν ὁποίων ὑπόδειγμα ὁ ἐν Tivoli σωζόμενος ναὸς τῆς Ἑστίας, μετὰ τὴν διαφοράν, ὅτι, ἔνεκα τοῦ σκοποῦ δι' ἣν ἱδρῶθη, δὲν εἶχεν ἐλευθερον περιστύλιον, ἀλλ' ἠμικίονας κατὰ τὰς ἀρμογὰς τῶν φρασσουσῶν αὐτὸ πλακῶν.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναθηματικῶν καὶ ἰδιαίτερον εἰς τὸ εἶδος τῶν χορηγικῶν ἀνήκον, ἐχρησίμευσεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἀντὶ ἀπλῆς στήλης εἰς ὑποβάστασιν τρίποδος χαλκοῦ, χο-

ρηγικοῦ καλούμενου, ὡς λαμβανόμενου εἰς νίκην ἐπὶ χορηγίᾳ.

Κατὰ τὰς μεγάλας δηλ. τῶν Ἀθηναίων ἑορτὰς καὶ ἰδίᾳ ἐν τοῖς Διονυσίοις, ἐκάστη τῶν δέκα φυλῶν ὑπεχρεοῦτο νὰ λάβῃ μέρος διὰ τινος ἐκ τῶν παρ' αὐτῇ πλουσιωτέρων πολιτῶν ὑπ' αὐτῆς ἐκλεγόμενου, ὅστις ἔπρεπε νὰ δαπανήσῃ ὑπὲρ τῆς ὅσον οἶόν τε εὐπρεποῦς παρασέσεως τῆς φυλῆς ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτος ἔπρεπε νὰ φροντίσῃ, ἀρωγὸν ἔχων τὴν πόλιν καὶ τὸν θεατρῶν, περὶ τοῦ ἀριμύζοντος καταρτισμοῦ τοῦ ἐκ παίδων ἢ ἀνδρῶν χοροῦ, ὅστις ἔπρεπε νὰ ψάλλῃ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὑπὸ τῆς πόλεως ὀριζομένου δράματος, περὶ τῆς καταλλήλου ἐκγυμνάσεως τοῦ χοροῦ τούτου ὑπὸ ἐμπείρου διδασκάλου, περὶ ἐπιτηδείου αὐλητοῦ, περὶ ἐνδυμασίας καὶ περὶ διατροφῆς τῶν ἀποτελούντων τὸν χορὸν προσώπων, ἐφ' ὅσον διήρκει ἡ ἐκγύμνασις ἢ δαπάνη εἰς ἣν ὑπεβάλλετο ὁ τὸν χορὸν καταρτίζων χορηγία ἐκαλεῖτο, αὐτὸς δὲ χορηγός. Ἐν ἑλλείψει χορηγῶν ὁ δῆμος ἀνελάμβανε τὴν δαπάνην, αὐτὸς χορηγῶν, ὡς πολλὰ χορηγικῶν μνημείων ἐπιγραφαι δεικνύουσιν, ὧν τινες καὶ ἐν ταῖς νῦν πρὸς Ν. τῆς Ἀκροπόλεως ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς ἀνευρέθησαν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐκαστος τῶν χορηγῶν φιλοτιμούμενος νὰ ἀναδείξῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐκλέξασαν φυλὴν ἠμιλλᾶτο νὰ ὑπερβάλλῃ τοὺς λοιποὺς κατὰ τὴν τελειότητα καὶ ὑπὸ ἐμπειρότερον διδασκάλον ἐξάσκουσαν τοῦ χοροῦ, τὴν πλουσιωτέραν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν μεῖζονα καὶ ἐλευθεριωτέραν ἐν γένει δαπάνην. Ὁ χορηγός, ὁ λαμπρότερον τὰ τοῦ χοροῦ παρασκευάσας καὶ μεῖζονα πρὸς τοῦτο καταβαλὼν φροντίδα, εὐθεωρεῖτο νικητής, ἅμα δὲ καὶ ἡ φυλὴ, ἢ ἀντιπρόσωπος εἰς τὸν δῆμόσιον τοῦτον ἀγῶνα κατήρχετο· «καὶ τὸ νικητήριον ἐν Διονύσου τρίπους», κατὰ τὸν Ἀθηναῖον ὁ τρίπους οὗτος ἦτο χαλκοῦς, ὁ χορηγικὸς καλούμενος, ὃν ὁ νικητής ἰδίᾳ δαπάνῃ ἔπρεπε νὰ ἱδρῶσῃ εἰς δῆμόσιον τι μέρος ἐπὶ μνημείου θεῷ τινι ἀφιερωμένου, διαιωνίζων τοιοῦτοτρόπως τὴν εὐγενῆ ἠμιλλαν εἰς ἣν ὑπεβάλλετο δαπανῶν ἀφιεδστατα καὶ μυρίους ὑφιστάμενος κόπους χάριν ἐνός τρίποδος, καὶ τούτου χαλκοῦ, ὅστις καὶ πάλιν κτήμα τῆς πόλεως καθίστατο, ὡς δείγματα τιμαλφέστατον τῆς ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐνοικούσης ἀγάπης πρὸς τὰς τέχνας, ἃς πόσον ἀρμονικῶς ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ διὰ τῶν ἑορτῶν αὐτῶν συνέδουσαν καὶ ἀνέπτυσσον, καὶ διὰ τῶν ὁποίων τοσαύτην δόξαν περιεβλήθησαν αἱ σφραῖσαι Ἀθηναίων ἐν τῇ ὑπερψάνῃ ἐπιδείξει τοῦ χαρμοσύνου καὶ ἑορταστικοῦ τῶν στιλιθῶντων οἰκοδομημάτων χιτωνός, οὐ καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τὰ χρώματα τοσούτων αἰῶνων καὶ

1. Ἡ συνήθεια τῆς διὰ τριπόδων ἀμοιβῆς τῶν ἐν ἀγῶνι νικῶντων εἶνε παλαιστάτη παρ' Ἕλλησι.

ἐπὶ τὰς τόσας καταστροφὰς διασωθέντα μέχρις ἡμῶν πολυτίμητα ῥάκη τῶν θαυμασμῶν τῶν νεωτέρων διεγείρουσιν, εὐγλωττότατα τὴν φιλοπατριαν καὶ τὸν πρὸς τὰ κατὰ ζῆλον τῶν Ἀθηναίων διατρανοῦντα.

Εἶπομεν ὅτι τοὺς τρίποδας οἱ χορηγοὶ Ἴδρυον εἰς δῆμόσιον τι μέρος τοῦτο ἔκειτο ἐγγὺς τοῦ θεάτρον, ὅπου καὶ τὴν σήμερον εὐρέθησαν τὰ περισσώτερα τῶν τοιοῦτου εἶδους μνημείων λείψανα, καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου εἰς τοῦτο ἀγρῶσης ὁδοῦ, ἣτις ἔνεκα τούτου καὶ Τρίποδες, κατὰ Πανυσανίαν, ἐκαλεῖτο : «Ἔστι δὲ ὁδὸς ἐπὶ τοῦ Πρυτανείου καλούμενη Τρίποδες»· προχωρῶν ὁ Πανυσανίας ἀναφέρει καὶ τὸν λόγον τῆς τοιαύτης ὀνομασίας τοῦ μέρους ἐκείνου, ὡς ἔφη : «Ἀρ' οὐ δὲ καλοῦσι τὸ χωρίον, ναοὶ θεῶν ἐς τοῦτο μεγάλοι, καὶ σφίσις ἐφειστήκασιν τρίποδες χαλκοῖ μεν, μνήμηδες δὲ ἄξια μάλιστα περιέχοντες εἰργασμένα.» Ἐν τῇ ἀφηγήσει ταύτῃ τοῦ Πανυσανίου τινεῖς, τὴν γνώμην ἔχοντες ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο μνημεῖον ἦτο ναὸς καὶ θέλοντες νὰ συμβιβάζωσι τὴν γνώμην τῶν ταύτην πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Πανυσανίου λεγόμενα, προσήκουσιν ἄρνησιν πρὸ τῆς λέξεως μεγάλοι· νομίζομεν ὅμως ὅτι ἡ προσθήκη αὕτη εἶνε ὅλως περιττῆ, ὡς δυναμένου τοῦ χωρίου νὰ ἐρηκυσθῇ καὶ ὁπῶς παρὰ Πανυσανίαν κεῖται ὁ Πανυσανίας δηλ. λέγων ὅτι ὑπῆρχον ναοὶ καὶ ναοὶ μεγάλοι κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, δὲν ἀποκλείει τὴν ὑπαρξιν μνημείων διαφόρου σχήματος καὶ μικροτέρων, ἀλλ' ἀπλῶς, ὡς ἐνίοτε συνειθίζει, δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσεβῆ εἰς λεπτομερείας, ἀρκεσθεῖς μόνον εἰς τὸ νὰ ἀναφέρῃ ὅτι τὰ κυριώτερα τῶν τοιοῦτου εἶδους μνημείων ἦσαν ναοὶ μεγάλοι, ὅπερ ἄλλως πιστοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ἀναφέρει ὅτι ὑπὸ Νικίου ἱδρῶθη «ὁ τοῖς χορηγικοῖς τρίποσιν ὑποκείμενος ἐν Διονύσου ναὸς», καὶ ὅστις, δικαιολογῶν τοὺς πολλοὺς τρίποδας καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ναοῦ ἐν ταῦτῳ ὑποδηλῶν, προστίθεισιν : «ἐνίκησε γὰρ πολλὰκις χορηγῆσας.» Ἐκ τούτων ἀρκούτως, νομίζομεν, καταδεικνύεται ἡ ὑπαρξίς καὶ ἄλλων μνημείων ποικίλων τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα (τὴν δὲ διακόσμησιν ἀναλόγων, ἐννοεῖται, πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν φιλοκαλίαν τοῦ χορηγοῦ) νομομόρφων δηλ. εἰς θεὸν δὲ τινα, ἕως ἀφιερωμένων, οἷον τὸ περιγραφόμενον, ἢ ἐν εἰδῇ στήλης οἷα τὰ εὐθὺς πρὸ τοῦ Ν. τείχους τῆς Ἀκροπόλεως ἱστάμενα, κ.τ.τ.

Ορίσαντες τὸν σκοπὸν τοῦ μνημείου, χωροῦμεν ἤδη ἐπὶ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ τὴν τεχνικὴν.

Εἰς τὰ τὸν Κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ ἀναγόμενον, εἶνε, οὐχὶ μονοπτέρου ναοῦ εἶδος, ὡς θέλει αὐτὸ ὁ Breton, ἀλλὰ ψευδοπεριπτέρου ἑξακτύλου· τὸ ὄλον σύγκειται ἐκ δύο διὰ τοῦ σχήματος διακεκριμένων μερῶν, τοῦ μὲν τετραγώνου ἐρηρμοσμένου ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ κρηπίδωματος,

τοῦ δὲ περιφεροῦς ἐπὶ τοῦ κυρίου μέρους τῆς οἰκοδομῆς. Το κρηπίδωμα ἔχει βάσιν καὶ σῶμα ἐκ πωρίνου τοῦ Πειραιώως λίθου, γείσον δ' ἐκ λίθου Ἰμηττείου (ἐσφαλμένως δ' ἀναφέρεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Γ. Παπαδοπούλου γενομένῃ περιγραφῇ τοῦ μνημείου ὅτι τὸ κρηπίδωμα ὁλόκληρον σύγκειται ἐκ λίθου Ἰμηττείου). Ἡ βάσις ἢ ὁ πούς τοῦ κρηπίδωματος σύγκειται ἐκ τεσσάρων δόμων (καὶ οὐχὶ τριῶν, ὡς ὁ Breton λέγει), ἐν εἰδῇ ἀναβαθμῶν μονοπλίνθων, στενομένων διαδοχικῶς πρὸς τὰ ἄνω, καὶ φερόντων κάτω περὶ τὰς ἀρμογὰς ἐγγλυφὴν ταινίωδη. Τὸ σῶμα ἔχει τοὺς δόμους πλατυτέρους ἐπίσης κατὰ τὸ κάτω μέρος ὑπὸ ταινιῶδους ἐγγλυφῆς περιθεομένους, (οὐχὶ δὲ καὶ τὰς πλίνθους ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἐγγλυφῆς διακρινόμενας, ὡς ὁ Παπαδόπουλος λέγει), ἀλλ' ἀπλῶς διὰ λειοτέρας περὶ τὰς ἀρμογὰς ἐργασίας. Τὸ γείσον, ἐρχόμενον μετὰ ταινίαν πλατεῖαν, συμφυῆ αὐτῷ, εὐθὺς δ' ὑπὲρ τὸν ἀνώτερον τοῦ κρηπίδωματος δόμον κειμένην, ἀντιτίθεται διὰ τοῦ κυανολευκοῦ χρώματος τοῦ μαρμάρου τοῦ Ἰμηττοῦ πρὸς τὴν χροίαν τοῦ λοιποῦ κρηπίδωματος, καὶ ἀποτελεῖ μετάβασιν εἰς τὸ λευκὸν τοῦ λοιποῦ μνημείου μάρμαρον, τὸ χρώμασι, βεβαίως, τὸ πάλαι διηθησμένον. Τὸ ὄλον κρηπίδωμα ὑπέστη πολλὰς βλάβας, διὸ καὶ παντοιοτρόπως συνεπληρώθη τοῦ γείσου αὐτοῦ μόνον ἡ Ν. Α. γωνία εἶνε ἀρχαία, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἀπομίμησιν ταύτης, οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τῆς δεούσης ἀκριβείας, συνεπληρώθησαν· τῆς δὲ βάσεως ἢ τοῦ ποδός τοῦ κρηπίδωματος τρεῖς μὲν ἀναβαθμοὶ εἶνε κεχωσμένοι, μόνος δ' ὁ τέταρτος φαίνεται.

Ἐπὶ τοῦ κρηπίδωματος τούτου ἔρχεται τὸ περιφερὲς μνημεῖον, φέρον ὅλα τὰ τοῦ ναοῦ συστατικά· ἡ κρηπίς αὐτοῦ σύγκειται ἐκ δύο περιφερῶν ἀναβαθμῶν τοῦ αὐτοῦ ὕψους καὶ τρίτου πολὺ ταπεινοτέρου, ὡς στυλοβάτου χρισιμέουτος καὶ ἀστραγάλῳ καὶ κυματίῳ κοσμουμένου· ἐξ σφηνοειδῆ τεμάχια ἀποτελοῦσι τὴν κρηπίδα, ἐπὶ ἐκάστου τῶν ὑποίων καὶ οἱ τρεῖς ἀναβαθμοὶ εἰσὶν ἀποτετυπωμένοι. Ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου ὀρθοῦνται ἐξ ἠμικίονας, εἰς τὸ μέσον ἐκάστου τμήματος τῆς κρηπίδος, ἠμικίονας Κορινθιακοῖ, ὧν τὰ μεταστύλια φράσσονται ὑπὸ πλακῶν καμπύλων, μονολίθων, κάτωθεν τοῦ κιονοκράνου ἀρχομένων καὶ ταινία τὰ ἄνω κοσμουμένων· τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ κιονοκράνου μετὰ τοῦ ἐπιστυλίου μέρος φράσσεται ὑπὸ πλακῶν μικροτέρων, αἵτινες ἐκοσμοῦντο ὑπὸ ἀναγλυφῶν περὶστάσεων τριπόδων ὠταιέντων, δύο εἰς ἕκαστον μεταστύλιον.

Αἱ βάσεις τῶν κίωνων ἀπλούσταται, ἄνευ τῆς συνήθους εἰς τὸν Κορινθιακὸν ῥυθμὸν τετραγώνου πλίνθου, τὰ σῶματα μὲνδλίθια, αἱ βεβδῶσεις λήγουσιν εἰς φύλλα πρὸς τὰ ἔξω κλίνοντα, μεθ' ἃ ἔπειτα ἐγγεγλυμμένη ταινία, ὡς μετα-

Βατικών από του σώματος εις τὸ κιονόκρανον μέλος ἀντί του εἰς ἄλλους κίονας ἐξέχοντος ἀστραγάλου· τὸ κιονόκρανον ἀναπτύσσεται κανονικῶς, ἔχει δηλ. τὸν κάλαθόν του καὶ τὰς δύο σειρὰς τῶν φύλλων ἐξ ὧν ἀνέρχονται οἱ καυλοί· ἀλλ' ἡ πρώτη σειρὰ δὲν παριστάνει πλέον φύλλα ἀκάνθου ἀλλὰ στενωτέρᾳ τινα ἀρχιτεκτονικῶς, ὅμοια τοῖς τέρμασι τῶν βραχιδώσεων, ὧν τὰ μεταξὺ κοσμοῦνται ὑπὸ λογχοειδῶν τινων σωματίων· μόνη δ' ἡ δευτέρη σειρὰ ἀπεικονίζει φύλλα ἀκάνθου, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ ὠραίων ροδάκων ἐκεῖ ἔνθα τὰ φύλλα συνέρχονται· κατὰ τὰ λοιπὰ κανονικῶς εἰργασμένον τὸ κιονόκρανον, παρουσιάζει ἰδιοτροπίαν τινὰ περὶ τὴν ἐργασίαν καθ' ὅλου, δὲν ἔχει δηλ. τὸ τετολημμένον καὶ ἰσχυρὸν εἰς τὰ μέρη αὐτοῦ, τοὺς καυλοὺς, τὰς ἑλικὰς καὶ τὰ φύλλα, ἀλλὰ μᾶλλον φαίνονται ταῦτα μετὰ τινος λεπτότητος καὶ μαλακότητος, τῷ Ἰωνικῷ ῥυθμῷ ἰδιαζούσης, εἰργασμένα.

Τὸ ἐπιστύλιον μετὰ τῆς ζωοφόρου εἶνε μονόλιθα, κοίλα δ' ἐν εἶδει τετραγώνου, ἐπὶ τῶν κίωνων ἐπικαθημένου, καὶ κανονικῶς, σύμφωνα δηλ. πρὸς τὸν ῥυθμὸν, διηρημένα. Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς προσόψεως τοῦ ἐπιστυλίου, ἦτις πάντοτε ἐν τοῖς ἀρχαίσις ναοῖς καὶ ταῖς ναομόρφοις οἰκοδομαῖς εἶνε ἡ κυριωτέρα, ὑπάρχει ἐπιγραφή, καὶ τὰς τρεῖς τοῦ ἐπιστυλίου ταινίας κατέχουσα, καὶ δηλοῦσα τὸν βραβευθέντα χορηγόν, τὸν δῆμον ἐξ οὗ κατήγετο, τὴν φυλὴν εἰς ἣν ἀνήκε, τὸ εἶδος τοῦ χοροῦ ᾧ ἡ φυλὴ ἐνίκησε, τὸν αὐλητὴν, τὸν τοῦ χοροῦ διδάσκκαλον καὶ ἐν τέλει τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐνίκησε, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχοντος. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἔχει ὡς ἐξῆς·

Λυσικράτης Λυσιθείδου Κικουνεύς· ἐχορήγει, Ἄκαμαντὶς παῖδων ἐνίκη, Θέων ἠύλει, Λυσιάδης· Ἀθηνατος· εἰδίδασκων, Εὐαίνετος· ἤρχε.

Γνωστὸν εἶνε ὅτι ὁ ἐν ταύτῃ ἀναφερόμενος Εὐαίνετος ἦρξε τὸ 335 π. X. Ὡστε τὸ μνημεῖον ἀνηγέρθη μετὰ ἐν τῇ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς νίκης, 334 δηλ. ἢ 333 π. X., ἦτοι ἐπὶ τῆς τοῦ M. Ἀλεξάνδρου ἐποχῆς, καθ' ὃν χρόνον ἀνέλαβεν πῶς ἢ ἀπὸ τῆς πτώσεως τῶν Ἀθηναίων, ἂν οὐχὶ ἐξαφανισθεῖσα, τοὐλάχιστον ἐκπεσοῦσα τῆς προτέρας ἀξίας τέχνη, καὶ διὰ τῆς προστασίας τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου ἀριστουργήματα ἐφάμιλλα τοῖς προγενεστέροις παραχγοῦσα.

Ἐπὶ τῆς ζωοφόρου, τῆς δλόκληρον τὸ μνημεῖον ἐν συνεχεῖ ταινίᾳ περιθεούσης, εἰκονίζεται ἐν μορφαῖς τριάκοντα σχετικόν τι πρὸς τὴν εορτὴν ἐν ἣ ὁ Λυσικράτης ἐνίκησεν, ἵσως δὲ καὶ πρὸς τὸ ποίημα, ὅπερ ὁ ἐκ παιδίων χορὸς ἐψάλε· δυνάτὸν ὅμως νὰ ἀναφέρηται καὶ εἰς μόνον τὴν ἰδέαν τῆς εἰς τὸν Διόνυσον ἀφιερώσεως τοῦ μνημείου. Ἡ παράστασις ἐλήφθη ἐκ τοῦ κύκλου τῶν Διονυσιακῶν μύθων καὶ εἶνε ὁ μῦ-

θος τῆς μεταμορφώσεως τῶν Τυρρηθῶν πειρατῶν εἰς δελφίνας, ὃν ὁ Ἀπολλώδωρος ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ του ἀναφέρει, λέγων· «βουλόμενος δὲ (ἐνν. ὁ Διόνυσος) ἀπὸ τῆς Ἰκαρίας εἰς τὴν Νάξον διακομισθῆναι, Τυρρηθῶν ληστρικὴν ἐμισθώσατο τριήρη· οἱ δὲ αὐτὸν ἐνθήμενοι, Νάξον μὲν παρέπλεον, ἠπαύοντο δὲ εἰς Ἀσίαν ἀπεμπολήσαντες· ὁ δὲ τὸν μὲν ἱστὸν καὶ τὰς κόπας ἐποίησεν ὄφεις, τὸ δὲ σκάφος ἐπλησε κισσοῦ καὶ βοῆς αὐλῶν. Οἱ δὲ ἐμμανεῖς γενόμενοι κατὰ τῆς θαλάσσης ἔφυγον καὶ ἐγένοντο δελφίνες.» Ὁ Νόννος ἐν τοῖς Διονυσιακοῖς του λέγει ὅτι καὶ οἱ κάλωες, ἦτοι τὰ σχοινία, εἰς ὄφεις μετεβλήθησαν·

Μακεδανοὶ δὲ κάλωες, ἐχιδνατοὶ πέλον ὄλκοι Ἐμπνοα μορφοθέντες· εἰς ἀγκύλα ὠτα δρακόντων.

Καὶ ὁ Λουκιανὸς, ἐν τοῖς Ἑναλίοις διαλόγοις, τὸν μῦθον τοῦτον ὑπαινισσόμενος λέγει, ὅτι καταναυμαχήσασι ὁ Διόνυσος τοῦτους μετέβαλεν εἰς δελφίνας, καὶ παρ' Ὀβιδίου ἐν τῇ θαλάσῃ ἢ σκηνῇ, ἐπὶ δὲ τῆς παραστάσεως τῆς ζωοφόρου, ἐπὶ τῆς παραλίας· τοῦτο ἐγένετο, νομίζομεν, χάριν τῆς τεχνικῆς οἰκονομίας. Τινὲς, μεταξὺ τῶν ὁμοίων πρῶτος ὁ Fr. Vernon, ὁ τὸ μνημεῖον νῆδον Ἐρακλέους ὑπολαμβάνων, λέγουσιν ὅτι ἡ ζωοφόρος παριστάνει Ἐρακλέους ἀθλους. Προφανέστατα ὅμως ἡ σκηνὴ, ὡς εἴπομεν ἤδη, εἶνε Βακχικὴ ἐν μεγίστῃ ἀρμονίᾳ καὶ συμμετρίᾳ περὶ τι κέντρον ἐξελισσομένη, τὸ κέντρον δὲ τοῦτο εἶνε ὁ Διόνυσος, ἀκριβοῦς εἰς τὸ μέσον τῆς A. προσόψεως· ἀπεικονισθείς ὡς νέος τρυφερὸς ἐπὶ βράχῳ, τῷ ἱματίῳ κεκαλυμμένου, ἐν ἡσυχίᾳ καθήμενος, ταινίᾳ τὴν κεφαλὴν ἀναδεδεμένος, φιάλῃν ἔχων ἐν τῇ ἀριστερᾷ, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸν πρὸ αὐτοῦ λέοντα θωπεύων· Ὁ Διόνυσος, συνήθως, πωγωνίας ὑπὸ τῆς τέχνης παρίσταται καὶ ἐνδεδυμένος· ἡ ἐπίδειξις ὅμως τοῦ τρυφεροῦ σωματικοῦ κάλλους καὶ τοῦ γυμνοῦ νεανικοῦ σώματος, τὸ μαλακὸν τῶν γραμμῶν τοῦ περιγράμματος καὶ ἡ καθ' ὅλου νεανικὴ τοῦ Διονύσου παράστασις ἀνήκει εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐξ οὗ ἐξήλθεν, ὡς εἶδομεν, καὶ τὰ ἀνάγλυφα τοῦ θωρακείου τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης· εὐκρινεῖσιν σώματος καὶ λαγαρότης, ἀνάλογοι τῷ ῥυθμῷ, ὃν διακοσμοῦσιν, ἅμα δὲ καὶ ἡ παρατηρούμενη ἐν τῇ συνθέσει συμμετρία, μετὰ μαθηματικῆς σχεδὸν ἀκριβεῖας τηρουμένη, ὁ συνδυασμὸς τοῦ ὀρθογωνίου ἐν ταῖς κινήσεσι μετὰ τῆς ἀταρᾶχου ἡρεμίας εἰς βαθμὸν ἀρμόζοντα καὶ τὸ εὐγενὲς ἐν τῇ τῶν Σατύρων παραστάσει, ὑποδεικνύουσι τὸν τεχνίτην εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ὁποῦ ὄφειλονται τὰ ἔργα ταῦτα· ὁ τεχνίτης οὗτος εἶνε ὁ Πραξιτέλης, οὗ ὁ κύκλος τῆς ἐνεργείας περιελάμβανεν ἐκ τῆς τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Ἑρωτος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, καὶ τὰς φαιδράς καὶ εὐθύμους τοῦ Βάκχου μετὰ τῶν Σατύρων του παραστάσεις, ἐξηυγενημέναις

ὅμως πλέον ὑπὸ τὴν λεπτὴν σμίλην τοῦ τεχνίτου τούτου.

Τὰ κατὰ τὰ λοιπὰ τῆς παραστάσεως πρόσωπα, ἦτις εἰς δύο μέρη διαιρεῖται, τὸ περὶ τὸν Διόνυσον εἰρηνικὸν καὶ κυρίως Βακχικὸν καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀγωνιζομένους ὀπαδοὺς του, ὡς χροῖζοντα λεπτομεροῦς καὶ ὡς ἐκ τούτου μακροτάτης ἐξετάσεως καὶ ἀφηγήσεως, παραλείπομεν ἐνταῦθα, παραπέμποντες εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Γ. Πικπαδοπούλου σύντομον καὶ ἀκριβῆ περιγραφὴν τούτων.

Καὶ οὕτω μὲν ἔχουσι τὰ τῆς ζωοφόρου· ταύτην δ' ἐπιστρεφεί, χάριν τῆς εἰς τὸ γείσον μεταβάσεως, ὁ ὀδοντωτὸς κανὼν, μετ' ὃν προέχει τὸ γείσον ἐκ πολλῶν τεμαχίων συγκείμενον, φέρον δ' ἄνω, ὡς κόσμον τὸ μνημεῖον περιστρέφοντα, κομψοῦς μετ' ἀνθεμίων ἀκροκεράμους. Ἐπὶ τῶν διαφόρων τεμαχίων τοῦ γείσου ἐπικαθῆται μονόλιθος θολωτὴ στέγη, κεκοσμημένη δι' ἀπομιμήσεως στεγάσματος ἐκ φύλλων δάφνης, εἰς τὸ κάτω τέρμα τοῦ ὁποῦ ὀρθοῦται κυματοειδὲς κόσμημα ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά χοροῦν, μετ' ὃ ἐπιτεταίνεται ταινία, μετὰ τῶν ἀκροκεράμων. Ἀκριβοῦς εἰς τὸ μέσον τῆς στέγης καὶ ἐν μέρει ἐκ τοῦ αὐτοῦ τεμαχίου λίθου, ὀρθοῦται κόσμημα ὑψηλὸν ἐκ πολλῶν σειρῶν φύλλων, ἄνω δ' ἐκ καυλῶν ἐκ τῶν φύλλων ὑψουμένων συγκείμενον· τὰ φύλλα ταῦτα διάκινετα ὡς ἐξῆς· πρῶτον τέσσαρες σειραὶ ἐπάλληλοι κοσμηματικῶν ἀπὸ τῆς στέγης ἐν σχήματι κυλινδρικοῦ πρὸς τὰ ἄνω μειοῦμεναι· μετ' αὐτάς ἐπιτεταίνεται ταινία μεταθιβάζουσα εἰς ἕτερον τεμαχίου λίθου, φέρον μίαν σειρὰν μικρῶν φύλλων παρεμφερῶν τοῖς ἀκάνθουσι, καὶ δευτέραν ἐκ μεγάλων φύλλων ἀκάνθου, ἐξ ἧς πάλιν, ὑπὸ φύλλων μικροτέρων συνοδευόμενοι ἐκφύονται ἐξ μεγάλοι καὶ ἰσχυροὶ καυλοὶ συστρεφόμενοι ἀνά δύο εἰς τρεῖς γωνίας, ἀποτελοῦσας τρεῖς γενναίας προεξοχάς· ἐκ τῶν καυλῶν τούτων ἀναπτύσσονται μικραὶ ἑλικὰς πολλακίς περὶ αὐτοὺς ἐλισσόμεναι ἐν ὑποδιαίρεσει πλουσίαις, πολλὴν τὴν χάριν τῷ ὅλῳ παρεχοῦσαι· κατὰ δὲ τὰ μεταξὺ τῶν προεξοχῶν καὶ περὶ τὰ μέσα τῶν σχηματιζομένων κοιλοτήτων συστρέφονται ἄλλοι μικρότεροι καυλοὶ. Τὸ ὅλον δηλ. ἀποτελεῖ τριγωνικὸν Κορινθιουργῆς κιονόκρανον προβαίνον, ὡς ἀπὸ κορμοῦ, ἐκ τῶν τεσσάρων ἐκείνων σειρῶν τῶν κοσμηματικῶν φύλλων· ὁ ἄξωξ τοῦ κιονοκράνου τούτου ἀπετρίβη τὰ ἄκρα, ἢ δ' ἄνω αὐτοῦ ἐπιφάνεια φέροι τρεῖς τετραγώνους ὀπάς, ἐκάστην ἐπὶ μιᾷς τῶν προεξοχῶν, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τετάρτην κυλινδρικήν· αἱ ὀπαὶ αὗται ἐχρησίμευον εἰς ἐγγύμφωσιν τοῦ τρίποδος. Ἀντικρὺ ἐκάστης τῶν προεξοχῶν τοῦ ἐπιστεγείου τοῦτου κοσμήματος, ἐπὶ τῆς στέγης καὶ ἐκ τῆς κατωτάτης σειρᾶς τῶν κοσμηματικῶν φύλλων, ἐκφύονται τρεῖς ἕτεροι πρὸς τὰ κάτω ὀρμῶντες

καὶ εἰς πολλάς ἑλικὰς συστρεφόμενοι καυλοὶ· κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν καυλῶν τούτων ὑπάρχει μικρὰ ὀπὴ κυλινδρική, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ ἄκρον τῆς ἀνωθεν προεξοχῆς· ἐπὶ τῆς ὀπῆς ταύτης ἐστηρίζετο κόσμημά τι, οἷον δελφίς ἢ τι τοιοῦτον, οὐ τὸ ἕτερον ἄκρον ἔφθανε μέχρι τῆς ἀντιστοιχοῦ τοῦ ἐπιστεγείου κοσμήματος προεξοχῆς.

Ἐπὶ τοῦ τριγωνικοῦ τούτου κιονοκράνου ἵστατο ὁ τρίπους, τὸ ὅλον ἐπιστέφων· συνέκειτο δ' οὗτος ἐκ τριῶν ἰσοῦσῶν ποδῶν βάθδοις συνεχομένων ἢ κανόνων, ἄνω δὲ λείβητα φερόντων καὶ λαθᾶς τρεῖς, ὧτα καλουμένας.

Τὸ λαγαρὸν τοῦ ῥυθμοῦ καὶ τὸ ἐπιδεικτικὸν πλουσίας διακοσμῆσεως καὶ τοῦ τριγωνικοῦ σχήματος κιονόκρανον, ἐκίνησαν βεβαίως τὸν τεχνίτην εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ ῥυθμοῦ τούτου ἐπὶ μνημείου ὕψος καὶ πλοῦτον ἀπαιτοῦντος. Ἐν τῇ ἀποτυπώσει ὅμως τῆς ἰδέας αὐτοῦ ὁ ἀρχιτέκτων δὲν παρημέλησε τὴν προσήκουσαν συμμετρίαν καθ' ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὰ παρακείμενα μνημεῖα, οὔτε τοὺς τῆς τέχνης νόμους παρέβη, ὡς παραδόξως λέγει ὁ Breton, ὁ πολλὰ ἀνακριθεῖ, τοὐλάχιστον ἐν τοῖς περὶ τοῦ μνημείου τούτου, γράφας ἐν τῇ τεχνικῇ ἐρευνῇ τοῦ μνημείου, δικτεινόμενος, ὅτι τὸ ἀνώτερον τοῦ μνημείου μέρος δεικνύει καλαίσθησιν μᾶλλον τοῦ τεχνίτου καὶ μείζονα τάσιν πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν κομψότητα ἢ σβασμὸν πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης. Μέχρι τούτου ὅμως ἐθεωρήθη καὶ θεωρεῖται ὑπὸ πάντων ὡς τύπος τεχνικῆς ἀκριβεῖας, οὐ, ὅχι μόνον περιγραφῇ ὑπὸ πλείστων ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἀπομιμήσεις καὶ ἐφαρμογαὶ ἐπὶ νεωτέρων οἰκοδομημάτων ὑπ' ἀνδρῶν ἐπὶ τούτῳ, πρὸς μελέτην τῶν ἀναλογιῶν αὐτοῦ, ἀποστελλομένων. Θεωρῶν δὲ, ὅτι ὁ τεχνίτης ὅλως ἀνεξάρτητος τῶν τῆς τέχνης δεσμῶν εἰργάσθη προβαίνει εἰς τὸ νὰ δεχθῇ ὅτι πλάστου μᾶλλον ἔργον εἶνε τοῦτο ἢ ἀρχιτέκτονος. Ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην ἀναλογίαν τοῦ μνημείου προσβάλλων λέγει, ὅτι δυσανάλογον εἶνε τὸ ὕψος πρὸς τὴν διάμετρον αὐτοῦ· ἐλησμόνησεν ὅμως ὁ Γάλλος περιηγητὴς ὅτι ἐγγύς τοῦ μνημείου ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι μεγάλαι οἰκοδομαὶ, αἰτίνας ἐπέδρασαν μεγάλως ἐπὶ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, ἰδίᾳ δ' ἐπὶ τῆς τοῦ ὑψηλοῦ κρηπιδώματος, τὸ ὁποῖον καὶ μόνον δύναται νὰ παράσχη κατὰ τὸ φαινόμενον λόγον ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς δυσαναλογίας, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον οὐ μόνον ἔνεκα τῆς πρὸς τὰ ἐγγύς οἰκοδομήματα ἀναλογίας, ἀλλὰ καὶ χάριν τοῦ ὑψηλοῦ τρίποδος τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἵσταμένου, οὕτως ὑψηλὸν κατεσκευάσθη γυμνὸν λοιπὸν τὸ μνημεῖον τῶν τε περὶ αὐτὸ παλαιῶν οἰκοδομῶν καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ κυριωτάτου μέρους, τοῦ τρίποδος, δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποβάλλωμεν εἰς τοιαύτας περὶ ἀναλογίας, πάντοτε ἀνακριθεῖς ἐσομένας, κρίσεις·

ἐὰν δὲ θέλωμεν νὰ κρίνωμεν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, πρέπει νὰ τὸ φαντασθῶμεν ὡς εἶχε τὸ πάλαϊ, καὶ θέλωμεν παρατηρήσῃ καὶ σεβασμὸν μέγαν πρὸς τοὺς τῆς τέχνης κανόνες καὶ τὰς ἀναλογίας ἀκριβῶς ἐφηρμοσμένας, ἀμφοτέρω δὲ καταλλήλως συνδυασθέντα πρὸς τὴν παρατηρούμενην ἐλευθερίαν καὶ εὐφυΐαν περὶ τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν κοσμηματικῶν αὐτοῦ μερῶν.

Ἐκτός τούτων καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀναπτύξεως τῆς τέχνης οὐ μικρὰν ἀξίαν ἔχει, ὡς δεκνύον φανερά, ὅτι οὐ μόνον οἱ Ῥωμαῖοι ἐφῆρμοσαν τὸ περιφερὲς σχῆμα εἰς τοὺς ναοὺς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡδὴ ὑπῆρχον τοιοῦτοι ναοί, καὶ εἰς αὐτοὺς ἀνήκει καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς οἰκοδομῆς· ἐκτός τούτου παρέχει ἡμῖν διὰ τῆς κομψῆς στέγης τοῦ δείγμα θελοῦ, τεχνικοῦ δηλ. ἔργου, ὅπερ μέχρι τινὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ἀποκλειστικῶς τῶν Ῥωμαίων ἴδιον, καὶ τοῦ ὁποῦ προ τινῶν ἐτῶν ἀπεδείχθη, ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Adler, ἢ Ἑλληνικῆ καταγωγῆς.

Τὸ μνημεῖον δὲν περιῆλθε μέχρις ἡμῶν σῶον, ὡς διεβλῆν πολλάς τύχας, πολλοὺς δὲ κυρίους μεταβολὰς· μέχρι τοῦ 1658 κατεῖχτο ὑπὸ τῶν Ἰησουϊτῶν, (ἐν τῇ αὐτῇ τῆς μονῆς αὐτῶν περιλαμβανόμενον), οὗς διεδέχθησαν οἱ Καπουτσίνοι, ἀγοράσαντες αὐτὸ τὸ 1669· κατὰ τὸν Guillet ἡγοράσθη ἀντὶ 150 σκούδων παρὰ τινος Ἑλλήνου, ὅστις κατεῖχε αὐτό. Ὁ Ἕλληνας οὗτος μετὰ τὴν συμφωνίαν, μεταμεληθεὶς, φαίνεται, δὲν ἠθέλε νὰ παραχωρήσῃ τὸ μνημεῖον, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ξένος, κατὰ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἐθιμον, δὲν ἠδύνατο νὰ κατέχη ἀρχαιότητα· ἢ ὑπόθεσις ἐφθασεν μέχρι τοῦ καθ' ἢ ὁ καθ' ἢ ἀπεφάσισε ν' ἀποδοθῆ τῷ ἀγοραστῇ τὸ μνημεῖον, ἀλλ' ἀγαπῶν βεβαίως τὰ ἀρχαῖα, Τούρκος αὐτός, περισσύτερον πολλῶν ἐκ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων, ἐφρόντισε νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν ἀπόφασίν του τὸν ὄρον, νὰ μὴ ἐπενεχθῆ βλάβη τις ἐπ' αὐτοῦ, ἐπιθυμῶν δὲ νὰ διαδοθῆ, φαίνεται, ἢ πρὸς τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης ἀγάπη καὶ ἐλευθεριώτερον φερόμενος τῶν κατακλειόντων αὐτὰ τὴν σήμερον καὶ προνόμια ἐπὶ ξένης ἰδιοκτησίας ζητούντων, προσέθετο τὴν διαταγὴν νὰ ἐπιδεικνύῃ αὐτὸ ὁ ἀγοραστὴς τοῖς ἐπισκεπτομένοις τὸ μέρος ἐκεῖνο. Εἰκὼν τις τῆς τότε καταστάσεως τοῦ μνημείου δεκνύει αὐτὸ συνσφριγμένον μεταξὺ δύο τοίχων καλυπτόντων τὸ πλεῖστον αὐτοῦ· τούτων ὁ εἰς κρύπτει τὴν Β. πλευρὰν ἀπ' Α. πρὸς Δ., καὶ εἶνε ὁ τοίχος τῶν οἰκημάτων τῆς τῶν Καπουτσίνων μονῆς, ὁ δ' ἕτερος εἶνε ὁ περίβολος τοῦ κήπου τῆς αὐτῆς μονῆς, ὅστις στηρίζεται ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς νοτίου πλευρᾶς, ἀπὸ Ν. ἐρχόμενος· τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου καλύπτει τὸ κρηπίδωμα μέχρι τοῦ μέσου τοῦ δευτέρου δόμου ἐκ τῶν ἄνω.

Εἰς τὴν θέσιν ταύτην φαίνεται ὅτι διετηρήθη

μέχρι τοῦ 1821 ὅτε, ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Ὁμέρου Βριῶνη ὑπὸ πυρκαϊᾶς καταστράφησαν τὰ ἐπ' αὐτοῦ στηριζόμενα τῆς μονῆς οἰκήματα καὶ οὐ μικρὰν βλάβην ὑπέστη ὑπὸ τῶν φλογῶν. Τὸ 1831 ἐκαθαρίσθη ὁ περὶ αὐτὸ χωρὸς καὶ ἐγνώσθη τὸ τοῦ κρηπίδωματος ὕψος καὶ ἀποκατέστη εἰς ἣν σήμερον εὐρίσκειται θέσιν κατὰ πολλὰ ἔλλιπές· διότι ἐκτός τῆς τοῦ κρηπίδωματος καταστροφῆς τὰ μάρμαρα τῆς περιφερῶς κρηπίδος ἐβλάβησαν, τὰ ἐξέχοντα τῶν κιονοκράνων μέρη ἀπετρίβησαν, εἰς κίον τῆς Β. πλευρᾶς ἐξέπεσε κατὰ τὸ πλεῖστον· ἐκ τῶν πλακῶν τῶν φρασσουσῶν τὰ μεταστύλια δύο σώζονται ἐν καλῇ καταστάσει, ἡ μὲν κατὰ τὴν Β. πλευρὰν, (ὑπὲρ ταύτην δὲ καὶ ἡ μόνη σωζομένη ἐκ τῶν πλακῶν τῶν φρασσουσῶν τὰ μεταξὺ τῶν κιονοκράνων μέρη μετ' ἀναγλύφου παραστάσεως τρίποδος ὠτόωντος), ἡ δὲ κατὰ τὴν Ν. Αἱ λοιπαὶ δύο κατὰ τὰς αὐτὰς πλευρὰς τεθραυσμένα καὶ πλινθίνω τοίχῳ συμπληρωμένα· πλινθίνος ἐπίσης τοίχος κατέχει τὸν τόπον τῶν δύο ὑπολοίπων πλακῶν, ὅπως καταστραφείων. Τὰ μέρη τοῦ θριγκώματος ἐρθάρησαν ὑπὸ τοῦ πυρός, τὰ δὲ καὶ ὑπὸ λίθων κάτωθεν ριπτομένων ἀπεσπάρθησαν, ὡς οἱ ἀροκέραμοι καὶ τὸ κυματωτὸν κόσμημα, τὸ δὲ μέγα τῆς στέγης κόσμημα καταστράφη ἰδίως κατὰ τὰ ἄνω, ἀφανισθέντος ὅπως τοῦ ἄβραμος.

Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς καταστροφὰς αἱ ὑπέστη δύναται νὰ παράσῃ μεγάλην ὠφέλειαν εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ρυθμοῦ ἢ ἀντιπροσωπεύει, ὡς τὸ μόνον, ὅπως οὐδὲν τέλειον, σωζόμενον ἔργον τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ μαλακότης τῆς ἐργασίας τῶν μερῶν τοῦ μνημείου, ἢ λεπτότης τῆς διαθέσεως αὐτῶν, ὁ ἐπανθῶν πλοῦτος τῆς διακοσμήσεως καὶ ἡ τὸ ὅλον περιβάλλουσα λαγαρότης, χαρακτηριστικὰ τοῦ Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ ἰδιόζον ἐν τῇ εὐρέσει τοῦ κομψοῦ σχήματος, συνδυαζόμενα μετὰ τῆς ιδέας τοῦ τρυφηλοῦ Διονύσου, εἰς ἣν, ὡς φαίνεται, εἶχεν ἀφιερωθῆ, παρέχουσιν εὐχάριστον καὶ φαιδρὰν ὄψιν, ἅμα δὲ ἐπιδεικνύουσιν ἄπαξ ἔτι τὴν διὰ τὸσούτων παραδειγμάτων ἐπικυρωθεῖσαν ἐπιτηδειότητα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων εἰς τὴν κατάλληλον ἀπόδοσιν τῶν ἐκάστη θεότιι ἁρμοζόντων, ἀναλόγως τῆς τάξεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιτηδειότητος οἱ τεχνῖται κατ' ὄρθον νὰ διερμηνεύσῃ πιστῶς τὰ αἰσθητά αὐτῶν καὶ μεταδίδωσιν ἐκάστοτε τὰς ιδέας τῆς ἀρχαίας θρησκείας, διὰ τῶν καταλλήλων, συμφῶνως τῇ προόδῳ τῆς τέχνης διαμορφουμένων τύπων, μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς πάντα τὰ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος ἐλευθερίας ἐν τῇ εὐρέσει καὶ διαπλάσει.

ἸΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΙΝΙ.

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ὁταν τριανταεφτά τριανταχτὼ χρόνους ἴσιω ἔπερασάνε οἱ Ἕλληνας νὰ ἐλευθερωθῶν καὶ ἀπαξάνε τὰ ὅπλα, ἔτυχε ὁ φοβερός Ὁδυσσεὺς ὁ αὐτὸς τοῦ Ἀνδρούτσου νὰ πολιορκῆ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου εὐρίσκοντο κλεισμένοι οἱ Τούρκοι καὶ ὑπερασπίζοντο μετὰ μεγάλη καρτεροψυχία· τότε οὗτε οἱ ἐδικοί μας εἶχαν ἀκόμη ἀρνηθῆ τὸ φρουτανέλλα, οὗτε οἱ Τούρκοι εἶχαν λάβει τὸ νὸ βάφτισμα ὅπου ἠθέλησε νὰ τοὺς δώσῃ ἡ Εὐρώπη. Ὁ πόλεμος ἐγένετο καθὼς εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Ὁμήρου. Μάλιστα εἰς ταῖς πολιορκίας ἐπρογυροῦσε ἀργά. Οἱ ἄνθρωποι ἐσκοτόνοντο μετὰ τὴν ἔσχα τῶν, δὲν ἐγνωρίζοντο ἀκόμη ὅλα ἐκεῖνα τὰ καταστρεφτικὰ σύνεργα ὅπου ἡ φιλανθρωπία τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ χριστιανωσύνη τῶν βασιλείων ἐπέριρταν μετὰ ταῦτα καὶ δὲν ἦτο σπάνιον κάπου κάπου νὰ βλέπῃς τὰ ἐνάντια μέρη νὰ στέκωνται μετὰ χέρια σταυρωμένα καὶ ἀνεργὰ διὰ ἔλλειψι ἐπὶ πολεμοφόδια.—Καὶ παρόμοιο θὰ ἐσυνέβαινε βέβαια καὶ τὴν ἡμέρα ὅπου ἔτυχε τὸ ἀκόλουθον συμβῆναι.

Ἐξύπνησαν κάποια παλλικάρια τοῦ Ὁδυσσεὺς προῦ πρώτῃ καὶ ρίχτοντας κατὰ τύχην τὸ ἑμῶν ἱπῶνα εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ῥοδοκόκκινη ἀπὸ τὸ πρῶτο γλυκοχάραμμα, ἔμειναν ἐστατικά, βλέποντα τοὺς Τούρκους ἀνεβασμένους ἐπάνου εἰς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἐργαζομένους μετὰ μεγάλη βία νὰ χαλῶν τὰ ὄρατα ἐκεῖνα μνημεῖα.—Τόσο παράξενον καὶ ἀκατανόητον τοὺς ἐφάνη τέτοια ἀνωφελῆς βαρβαρότητος, ὅπου ἔτρεξαν ἀμέσως νὰ εἰδοποιήσουν τὸν Ὁδυσσεῖα. Ἀφοῦ ὁ στρατηγὸς ἐβεβαιοῦντο μετὰ τὰ ἑμῶν τὰ ἀπόλυσε τρία τέσσαρα ἀπὸ τὰ παλλικάρια του νὰ πλησιάσουν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ νὰ ἐρωτήσουν τοὺς Τούρκους διατί ἔδειχναν τέτοια ἀγριότητα μετὰ μάρμαρα τὰ ὅποια δὲν τοὺς ἐπροξενούσαν καμμὶ βλάβη. Ἐπέταξαν μετὰ μίας ἡμέρας οἱ γενναῖοι καὶ ἕστερα ἀπὸ ἄληθη ὥρα ἔφεραν εἰς τὸ στρατηγὸν τὴν ἀπόκρισιν, ὅτι οἱ Τούρκοι μὴν ἔχοντες ἄλλο μολύβδι διὰ νὰ χύσουν βόλια καὶ ξανοίξαντες ὅτι μέσα εἰς ἐκεῖνα τὰ μάρμαρα εὐρίσκετο τοῦτο τὸ μέταλλο, χυμένο ἐπί τῆς διὰ νὰ δίνη δύναμι καὶ σταθερότητα, εἶχαν ἀποφασίσει νὰ προστρέξουν εἰς ἐκεῖνο τὸ χαλασμὸ διὰ νὰ δυναθῶν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν πόλεμον.

Τέτοια ἀπόκρισι ἐπροξένησε μεγάλη ἀπελπίσι εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀφοῦ ἐστοχάστηκαν τι νὰ πράξουν διὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὸν ὄλεθρον τὰ μνημεῖα τοῦ μεγαλείου τῶν, ἔλοι μετὰ μίας φωνῆ ἀποφασίσαν νὰ μὴνύσουν εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους νὰ παύσουν τὴν καταστροφὴν καὶ ἦσαν ἑτοιμοὶ νὰ τοὺς προμηθεύσουν ὅσο μολύβδι τοὺς ἐχρειάζετο διὰ τὴν ὑπεράσπισί τους.—Οὕτω καὶ ἐγένετο.

Ἐστρέξαν οἱ Τούρκοι, καὶ οἱ Ἕλληνας ἐξαγό-

ρασαν μετὰ τὸ αἷμά τους, δίδοντας εἰς τοὺς ἐχθρούς βόλια διὰ νὰ τοὺς σκοτώνουν, τὰ πολυτίμα ἐκεῖνα μάρμαρα τὰ ὅποια ἦσαν προωρισμένα νὰ ζήσουν διὰ νὰ ἴδουν καὶ πάλιν ἀναστημένο ὀλόγυρά τους ἐκεῖνο τὸ ἔθνος, τὸ ὅπου ἀπὸ τοσοῦτος αἰῶνας ἐφαίνετο βυθισμένο εἰς λήθαργον.

Α. ΒΑΛΟΥΡΙΤΗΣ.

ΤΙ ΕΣΤΙ ΠΑΤΡΙΣ

Ἐν αἰῶνι καθ' ὃν τὰ πάντα ἀναλόουσιν ὅπως διεγειρωσὶ τὴν περὶ πάντων δυσπιστίαν, καὶ αὐτὸς ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος κατέστη πρόβλημα. Ἡ πατρίς τοῦ ἀνθρώπου, λέγουσιν οἱ νεωτερισταὶ, μὴ δὲν εἶνε ἀπέραντος ὄσω καὶ ἡ γῆ, καὶ ὅπου λάμπουσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου μὴ δὲν ὑπάρχει χωρὸς δι' ἑνα υἱὸν τοῦ Ἀδάμ; . . Ἄθλιο! Ἐρωτήσατε τὸν Ἀλπεινὸν διατί δὲν δύναται νὰ ζήσῃ μακρὰν τοῦ ἄντρου αὐτοῦ, ἐρωτήσατε τὸν Ἀραβὰ τῆς ἐρήμου διατί τίκεται μακρὰν τῶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου μαστιζομένων ἄμμων αὐτοῦ, ἐρωτήσατε τὸν Γροελανδὸν διατί δὲν ὑπάρχουσι δι' αὐτὸν ἡδυπάθειαι, εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῶν ἐπιπλέοντων πάγων τοῦ Ὀκεανοῦ, καὶ θὰ μάθετε τί ἐστὶ πατρίς.

Ἔχετε ἐν τῇ ὑμετέρᾳ γῇ ἐχθροὺς πιέζοντας ὑμᾶς; . . Κλαύσατε τὴν γῆν ἐκείνην, μὴ τὴν καταρασθῆτε, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι αἱ φαντασιώσεις ὑμῶν, ὑπ' αὐτῆς ἀναπαρίστανται ὑμῖν τὰ ὄνειρα τῆς ὑμετέρας ὑπάξεως, δι' αὐτῆς ἡ καρδίᾳ σας πρῶτον ἡδὴ ἠνεύχθη εἰς ἀκαταλήπτου ἠδύτητος καὶ ὁ ἀνθρώπος, ἵνα ζήσῃ, ἔχει χρεῖαν ν' ἀγαπήσῃ τοὺς τόπους οὗς κατοικεῖ, τὰ δὲ φίλτρα τῆς τοῦ βίου πρώτας μόνον παρακολουθοῦσιν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ. Ψυχρὸ κάπηλε, ὁ μὴ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα μὴ παρέχουσάν σοι ἀφθόνους ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις, εἶθε ποτὲ νὰ μὴ στερηθῆς ταύτης! Τότε θὰ αἰσθανθῆς πῶς ἐν ἐκάστῳ δένδρῳ μυστικὸν τι πνέει αἰσθημα, πῶς ἐν ἐκάστῃ πέτρᾳ θεῖος ζῆ λόγος, καὶ τότε θὰ κλαύσῃς. . . Ἀνθρώπινο ἀφροσύνη! ποτὲ σχεδὸν δὲν γίνεται γνωστὸν ἡμῖν ἀγαθὸν τι, ἢ καθ' ἣν στιγμὴν ἀπόλλυται! . . .

Α. ΒΡΟΦΕΡΙΟ.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΙΣ

Ἐξ ἧς οὐδὲν προκύπτει διὰ τοὺς κατανλωτὰς ὄφελος.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, νέος ὢν, καὶ πρὶν ἔτι δώσω ἀρκετὴν προσοχὴν εἰς τὴν τῶν ἐθνῶν οἰκονομίαν, παρευρέθη εἰς φαειρόν τι καὶ εὐθυμον ἐν τῇ ἐξοχῇ συμπόσιον, ἐνθα τῶν συνδαιτημόνων τις δὲν ἔπαυσεν, ἅμα φιάλη τις ἐκενοῦτο, νὰ τὴν σφενδονίξῃ ἐκ τοῦ παραθύρου, καὶ τοῦτο, ἔλεγεν, ἔκαμνε πρὸς ὄφελος τῶν ὑλευργεῖων. Ἢ τον ὄμως χαρὰ διὰ τὸ ἀνδραγαθῆμά του, οἱ δὲ συνδαι-

Ι. ΚΑΡΑΓΙΩΓΚΗ.

τημόνες έπροθυμοποιούντο τίς πρώτος να τόν χειροκροτήση.

Κατ' αρχάς έγέλασα και εγώ, μιμηθείς τούς άλλους' αλλά καθόσον ή άφροσύνη αυτή επανελαμβάνετο, δέν ήδυνήθη να μη προσέξω επί του άντικειμένου τούτου και ήρχισα να διαστάζω περί του κέρδους τού οποίου ήδύνατο να προσγίνη τη κοινωνία εν γένει εκ καταναλώσεως, εζ ής ουδέν προκύπτει διά τούς καταναλωτάς όφελος. Μοι φαίνεται, έλεγα κατ' έμαυτόν, ότι ό συνδαιτημόνων ούτος όστις αποφασίζει να πληρώση τρία ή τέσσαρα φράγκα εκ τών χρημάτων του διά φιάλας θραυσθείσας, δέν δύναται να κάμη τήν δαπάνην ταύτην χωρίς να επιφέρει περιορισμόν ίσης ποσότητος έφ' έτέρας δαπάνης. "Ό,τι λοιπόν ό υλοποιός; πωλήσει περιπλέον, άλλος τις έμπορος θέλει πωλήσει όλιγώτερον, ό δέ κόσμος δέν δύναται να κερδήση τίποτε εκ τιαύτης διασκεδάσεως, αλλά μάλλον απόλλυσι τήν εργασία, τήν όφέλειαν, τήν όποιαν ό θραύσας τας φιάλας ήδύνατο να λάβη εκ τής χρήσεώς των, άν ήθελον οίκονομηθή.

I. B. ΣΛΙΝΤ.

ΠΟΣΟΝ ΑΛΛΟΥΣΙΝ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Επιστήμων τις Άγγλος υπελόγησεν ότι εις άνήρ όμιλεί τρεις ώρας τουλάχιστον καθ' ήμέραν ανά έκαστον λέξεις τού λεπτόν, ήτοι 29 σελίδας έντύπους εις 8^{ον} καθ' ώραν' εκ τούτου προκύπτει ότι έκαστος όμιλεί 600 περίπου σελίδας καθ' έβδομάδα, ήτοι 52 όγκώδεις τόμους κατ' έτος. "Ό τής δυνάμεως τής στατιστικής! Τοῦτο άκούσας περίεργός τις ήρώτησε τόν Άγγλον επιστήμονα, άν ό υπολογισμός ούτος έφαρμόζεται και εις τας γυναίκας. Ο! yes! άπάντησεν ό Άγγλος στατιστικός φρόντιζε όμως πάντοτε να πολλαπλασιάζης επί δέκα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Περί του σλαυονικού ονόματος τής Κωνσταντινουπόλεως.

Εν τῷ συγγράμματι του Henri Thiers «Περί Σερβίας, περί του παρελθόντος αυτής και του μέλλοντος», εκδοθέντι τῷ 1876, εν άλλοις πολλοίς ανέγνωσα και χωρίον, όπερ καταχωρίζει ό συγγραφεύς εκ του συγγράμματος του Ed. Laboulaye «Σύγχρονοι μελέται περί Γερμανίας και τών σλαυϊκῶν χωρῶν», εκδοθέντος τῷ 1856. Τό χωρίον έχει ως εξής: «Ο Σέρβος δέν σκέπτεται μόνον περί τής ιδίας αυτού αυτονομίας, αλλά προβαίνει και περαιτέρω λαμβάνει υπ' όψιν και τούς αδελφούς αυτού Βοσνίους, Ερζεγοβινίους και Βουλγάρους. Άνατραφείς υπό τών πατριωτικῶν όσμάτων, έμεγαλύνθη εν τῇ ιδέα ότι ήμέραν τινά θ' άνακτήσῃ

τήν αυτοκρατορίαν του Στεφάνου Δουσαν, ής γνωρίζει ποία εσεται ή καθέδρα, —ό Βόσπορος. Ο Σέρβος δέν γνωρίζει τού όνομα Κωνσταντινούπολις, διότι τούτο είναι όνομα πόλεως ελληνικής, δέν γνωρίζει όσαύτως τού όνομα Σταμπουλ, διότι τούτο είναι όνομα πόλεως Τουρκικής. Τό Βυζάντιον υπ' αυτού καλείται *Τσαριγράδ*, ή πόλις τών Τσάρων, ή πρωτεύουσα τής Σερβίας, ήδρα του αυτοκράτορος τής Σερβίας.»

Τούς λόγους τούτους έσημείωσα, διότι έγινήθη εν έμοι άπόρημα πώς υπήρχε παρά τούς Σέρβους τιαύτη παράδοσις και γεγονήθη τιαυτό σκοπός. Είναι αλήθης ότι επί Στεφάνου Δουσαν έγινόντο κύριοι πολλῶν ελληνικῶν χωρῶν, και έσχημάτισαν βραχύδιόν τινα σερβικῆν αυτοκρατορίαν, άλλ' ουδέποτε έγινόντο κύριοι τής Κωνσταντινουπόλεως. Άνεμένον δ' εκ μεταγενεστέρων αναγνώσεων να λύσω τού άπόρημά μου.

Ευτυχώς δέν εβράδυνε πολύ ή λύσις, διότι εν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ, (8^{ον}, σελ. 155) τής *Revue Géographique* ανέγνωσα βραχειαν σημείωσιν τής ιστορικής έννοιᾶς του σλαυονικού ονόματος τής Κωνσταντινουπόλεως Τσαριγράδ, γεγραμμένην υπό του K. L. Leger, συγγραφεύς του βίου τῶν σλαυῶν αποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου. Τήν σημείωσιν δέ ταύτην εθεώρησα καλόν να μεταφέρω ένταῦθα χάριν τών πολλῶν αναγνωστῶν τής *Εστίας*.

Ίδου τί λέγει επί λέξει ό K. Leger:

«Ο K. Κάμιλλος Rousset εν τῇ ιστορίᾳ αὐτου του πολέμου τής Κριμαίας (σελ. 3) γράφει τά εξής:—Η ύπόθεσις τών Άγίων Τόπων έτέθη ως διάθεσις πρὸς τού ίερόν άντικείμενον τής μοσχοβητικῆς φιλοδοξίας, —τὸ άρχαίον Βυζάντιον, τήν πόλιν του Κωνσταντινου, τήν πόλιν τής επαγγελίας, τήν καλουμένην εν τῇ αρχαία ρωσική *Τσαριγράδ*, πόλιν τών Τσάρων—

»Δέν ερχόμεθα να ερευνήσωμεν ένταῦθα τού ζήτημα άν ή Κωνσταντινούπολις είναι ή ήτο, ως λέγει ό K. Rousset, τού ίερόν άντικείμενον τής μοσχοβητικῆς φιλοδοξίας, αλλά μόνον να προφυλάξωμεν τόν αναγνώστην εκ του συλλογισμού, εν ό σοφός ιστορικός εζάγει εκ του σλαυονικού ονόματος τής πόλεως ταύτης.

»Οὐ μόνον εν τῇ αρχαία ρωσική, αλλά και εν τῇ σλαυονική, τῇ σερβική, τῇ βουλγαρική γλώσσῃ ή Κωνσταντινούπολις εκλήθη και καλείται έτι και νῦν *Τσαριγράδ* ή μάλλον *Τσαριγράδ*, πόλις αυτοκρατορική. Τό όνομα τούτο εδόθη αὐτῇ υπό τών Σλαυῶν τής ελληνικῆς αυτοκρατορίας πριν ή έτι τού Βυζαντινῶν κράτος συνάψῃ σχέσεις πρὸς τούς Ρώσους. Άρκείτω ήμιν εν παράδειγμα εν τῷ βίῳ του αγίου Κωνσταντίνου, κληθέντος άλλως Κυρίλλου, του περιωνύμου αποστόλου τών Σλαυῶν, γεγραμ-

έναν εν σλαυονική σερβική μικρόν πρὸ τής Θ' εκατονταετηρίδος, οὔτω καλείται ή Κωνσταντινούπολις, δηλ. Τσαριγράδ. Παρεπέμπομεν δέ τούς περιέργους κατ' ανάγκην και εις τού Leicon palaeoslovenico-graeco-latinum του Miklosich (εν Βιέννη 1866).

»Τό όνομα Τσαριγράδ δέν είναι λοιπόν πωρῶς ρωσικόν. Άλλ' ό υπαινιγμός του K. Κάμιλλου Rousset απαιτεί και έτέραν τινά έτι παρατήρησιν. Εν τῇ αρχαία ρωσική τού όνομα τσάρι δέν σημαίνει τούς ήγεμόνας ρώσους, διότι οὔτοι άπλῶς εκαλοῦντο κνιάζ' διά του τσάρι έννοοῦντο τούναντιον οι «Ελληνες αυτοκράτορες τής Κωνσταντινουπόλεως. Τό όνομα δέ του Τσάρου τού πρώτου απεδόθη όριστικῶς εις τόν Ίβαν Δ' (1547). Τό όνομα λοιπόν Τσαριγράδ ουδέν αποδεικνύει υπέρ ή κατά τών προθέσεων τής Ρωσσίας.»

A. ΜΗΝΙΑΡΑΚΗΣ.

ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΑΙΣ

Άγάθων έφη: «Τόν άρχοντα τριῶν δεῖ μενησθαι' πρώτον μὲν ότι ανθρώπων άρχει, δεύτερον ότι κατὰ νόμους άρχει, τρίτον ότι οὐκ έτι άρχει.»

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οί νῦν Έλληνες αξιούσιν ότι εἶνε γνήσιοι άπόγονοι φυλής, αποδειξάσης άλλοτε τας Άθηναις δεξα και δόξαν του σύμπαντος κόσμου, εις αὐτούς δ' απόκειται ν' αποδειξωσι διά τών πραγμάτων μάλλον ή διά τής ιστορίας, ότι ή έρατή και προφανής ενεργεια τής διανοίας των έρείλει τήν ζωηρότητα και ευκινησίαν τής εις διαδοχικήν επίδρασιν, ανερχομένην εις τὰ Ίλλυρικὰ ή έστω και τὰ Πελασγικά φύλα.

Έχω σχηματίσει τήν πεποίθησιν, ότι αὐτοί οι Έλληνες εἶνε ύπόλογοι διά τας κατ' αὐτῶν λαιωρίας τών ξένων. Οί πολιτικοί των άνηγεύουσι πλείστα παραπτώματα, εν οἷς και οἴως άνύπαρκτα, αἱ δέ εἴκοσι πέντε ή και τριάκοντα εφημερίδες τών Άθηνῶν επαναλαμβάνουσι ταῦτα αδιαλείπτως. Τό μέγιστον μέρος τών πολιτικῶν άνομημάτων χαλκεύεται υπό κομματικῶν γραφοκόπων, ανεπαιστώτως δέ δύνανται τις να εἶπη, ότι πᾶν ό,τι έχειται υποστάσιώς τινος, εζογκοῦται, πᾶν δ' ό,τι δέν εἶνε εζογκωμένο, ουδέμιὰς έχειται υποστάσεως.

Ο Έλλην εἶνε εμπάθης, τὰ πάθη του εζάπτονται, ως ό παρὰ τήν φλόγα ξηρός χόρτος, αλλά και τυχέως έπίσης κατευνάζονται, άν ή αίτις δέν ήνε σπουδαία. Οὔτω βλέπομεν

τινα άστειυόμενον μεθ' έτέρου, εν αὐτός οὔτος πρὸ όλίγων έτι στιγμῶν βαναύσως ύβρίζει.

Ο Έλλην άριδήλως εἶνε άγχίνους, επαίρεται δ' επί τούτῳ βαθύτατον αισθάνεται άλλος, άν κατορθώση τις να τόν εζαπατήσῃ εν τινι συναλλαγῇ. Διασκεδαστικώτατον όντως εἶνε να παρίσταται τις και κρύφα να προσέχη εις τήν διαπραγματέυσιν οιασδήποτε έμπορικῆς πράξεως, έστω και άγοραπωλησίας όλίγης κλωστής ή κρομμύων. Πολλάκις επέρχεται μεγάλη σύγχυσις και ταραχή ένεκα τής σφοδρᾶς σύγχρονου άγορεύσεως άμφοτέρων τών μερῶν, καταλήγει δ' επί τέλους εις εκατέρωθεν ελάττωσιν τών προταθέντων. Η μικρά κόρη ή εν τοῖς εν Άγγλίᾳ σιδηροδρομικοῖς σταθμοῖς πωλοῦσα κόμαρα έντός μικρῶν δοχείων, πληρουμένων συνήθως κατὰ τού ήμισυ δι' άχρήστου χάρτου, άκριβῶς καθ' ήν στιγμῆν ή άμαξοστοιχία αναχωρεῖ, σπανίως θά εζαπατήσῃ Έλληνα. Πριν ή οὔτος πληρώσῃ τού ήμισυ σελλίνιον, κεοῖ τού περιεχόμενον επί τής χειρός, και άν εὔρη αὐτὸ έλλειπές, άπαιτεί τήν συμπλήρωσιν. (Κάρολος Τάκερμαν).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μουσείον ιστορικόν του εν Άθηναις Ναυτικοῦ απομαχικοῦ ταμείου.

Οί διοικούντες τού ναυτικόν απομαχικόν ταμείον πρὸ καιρού κατήρτισαν μουσεϊον, εις τού οποίον συνήθρισαν κειμήλια, ναυτικά εζαιρέτως, ανακαλοῦντα εις τήν μνήμην τών επίόντων τούς μεγαθύμους εκείνους άνδρας, οἵτινες εὔρον τού έθνος δοῦλον, άνώρθωσαν αὐτό, και άφῆκαν αὐτό βασιλεῦον και ελευθέρον. Τό μουσεϊον τούτο, ιδρυτής του οποίου κυρίως υπήρξεν ό μεγάλως συντελέσας εις τήν πρόοδον του Ναυτικοῦ απομαχικοῦ ταμείου και άλλοτε πρόεδρος αὐτου K. Γ. Ζωχιός, δέν δέχεται εἰμῆ πράγματα όμολογουμένης ιστορικῆς αξίας, κειμήλια μετέχοντα άρετῆς και δόξης. Άπεθησαυρίσθησαν μέχρι τούδε εις τού μουσεϊον τὰ εξής: 1 Τό θρανιον, έφ' ου κατὰ πρώτον εκάθησεν ό Κυβερνήτης, εις τήν Ελλάδα ελθών.-2 Ο έπίσημος του Κυβερνήτου ζωστήρ.-3 Ίδιόχειρος σπουδαιοτάτη επιστολή του Κυβερνήτου, απευθυνθεῖσα παρ' αὐτου εκ Γενεύης, τήν 12 δεκεμβρίου 1824, πρὸς τήν Προσωρινήν Κυβέρνησιν τής Ελλάδος.-4 Η έπίσημος σφραγίς του Κυβερνήτου.-5 Τό θρανιον του Αλζάρου Κουντουριώτου.-6 Τό ωρολόγιον του ίδιου.-7 Η ταμβακοθήκη του ίδιου (πλήρης ταμβακού).-8 Η ταμβακοθήκη του Γεωργίου Κουντουριώτου.-9 Η καρδιά του κναρχου Ανδρέου Μιαούλη εν άργυρῇ κάλπῃ.-10 Τό τρομπόνιον του ίδιου.-11 Τό ωρολόγιον του Άλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.-

12 Ὁ νάρθηξ τῶν ἀπορρήτων ἐγγράφων τοῦ ἰδίου καὶ ἰδιόχειρόν τι ἐγγραφον.-13 Περιέργον παλαιὸν πυροβόλον ὄπλον τοῦ οἴκου Βούλγαρη.-14 Δύο μικραὶ εἰκόνες τοῦ Ἰωάννου Ὁρλάνδου, νεανίου ἐτι ὄντος.-15 Ἡ κάρα καὶ ἡ περισκελις τοῦ Σεῖχ-ουλ-ἰσλάμ, ἥτοι τοῦ πατριάρχου τῶν Τούρκων, τοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ ἀντιναυάρχου Σαχτούρη συλληφθέντος.-16 Τὸ τρομπόνιον τοῦ ἀντιναυάρχου Ἀντωνίου Γ. Κριεζῆ.-17 Τὸ τρομπόνιον τοῦ ὑποναυάρχου Ἀλεξάνδρου Παρατήλ.-18 Μετάλλιον χάλκινον, κοπὲν ἐν Μονάχῳ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέου Μιαούλη. Τὸ μετάλλιον τοῦτο εἰκονίζει, ἔνθεν μὲν, τὸν Μιαούλην, ἐκεῖθεν δὲ, τὴν Δόξαν, γράφουσαν ἐπὶ ναυτικοῦ τροπαίου τὰς νίκας τοῦ θαλασσομάχου. Καὶ τοῦ μὲν τροπαίου ὑπεράνω γέγραπται «Ναυτικὴ ἀρετὴ», ὑπεράνω δὲ τῆς εἰκόνος τοῦ Μιαούλη ἐσημειώθησαν τάδε: «Ἐγεννήθη τῇ 20 μαΐου 1769. Ἀπέθανε τῇ 11 ἰουνίου 1835.»-19 Ὁ Σταυρός, ὃν ἔδωκεν ὁ αἰοίδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος εἰς τὸν πλοίαρχον Γεώργιον Πάνον, καὶ ἐφ' οὗ ὠρίσθησαν οἱ μνηθέντες ἐν Σπέτσαις τὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας.-20 Νόμισμα χρυσοῦν, κοπὲν κατὰ τὸ 1817 ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σταματίου Μπουπουτόρη.-21 Σπανίκα καὶ πλήρης συλλογὴ δώδεκα χαλκίων μεταλλίων, κοπέντων ἐν Μονάχῳ καὶ ἐξεικονιζόντων τὴν ἱστορίαν τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας. Κατὰ πρόσωπον ἐκάστου ἐξ αὐτῶν τῶν μεταλλίων εἰκονίζεται περιώνυμος τις ἀνὴρ ὅπισθεν δὲ ἡ ἰδέα συμβάντος διαβοήτου. Ἄνωθεν τῆς ὀπίσθεν εἰκόνος ὑπάρχει γεγραμμένον γραφικόν τι λόγιον κάτωθεν δὲ σημειώσεις ἱστορικῆς, ἢ ἀπλῆ χρονολογία. Τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα: Ὁ Ἱεράρχης Γερμανός, ὁ Μαυρομιχάλης, ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Νικήτας, ὁ Μπότσαρης, ὁ Γεώργιος Κουντουριώτης, ὁ Μιαούλης, ὁ Κωλέττης, ὁ Τρικούπης, ὁ Κυβερνήτης, ὁ Ὅθων, ὁ Ὅθων καὶ ἡ Ἀμαλία.-22 Ἡ καπνοσακκοῦλα τοῦ ναυάρχου Νικολάου Ἀποστόλη.-23 Ἡ σπάθη τοῦ ναυαρχήσαντος Ἀποστόλη Ν. Ἀποστόλη.-24 Εἰκὼν τοῦ Κυβερνήτου ελαιοδαφῆς, ἔργον εὐρωπαϊκὸν σπανίας ὁμοιότητος.-25 Τὸ σῆμα, δι' οὗ ὁ ἀντιναυάρχος Σαχτούρης, εἰς τὴν ἐν Σάμῳ λαμπρὰν καὶ τελεσφόρον ναυμαχίαν, διέταξε τὰ πυρπολικά νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν πολεμίων, ὅτε παρέστη ὁ Κανάρης ὡς θεὸς ἐκ μηχανῆς.-26 Τὸ ἀκροστόλιον τῆς ναυαρχίδος τοῦ ναυάρχου Μιαούλη, περισπῆν ὑπὸ τοῦ Θ. Καίρου.-27 Εἰκὼν τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου ὁμοιότητος οὐ τῆς τυχούσης.-28 Εἰκὼν τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.-29 Ἐν εἰκόνι αἱ πρωτότυποι ὑπογραφαὶ τῶν πληρεξουσίων τῆς πρώτης ἐν Ἀθήναις Ἑθνητικῆς Συνελεύσεως, ἐν αἷς καὶ αἱ ἀνδρῶν ἐπισημοτάτων.-30 Μετάλλιον εἰκονίζον τὸν ἀντι-

βλαεύσαντα Μάουερ.-31 Διάφορα ὄπλα τοῦ Λάμπρου Κατσώνη, ἥτοι: Μία μάχαιρα μετὰ θήκης ἀργυρᾶς, μία σπάθη ἀνευ θήκης, μία λόγχη μετὰ τοῦ κοντοῦ, ἐν ναυτικὸν τηλεσκοπίον.

Ἀνάμνησις πένθους ἐνδόξου.

Ἐπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας ἐμόχθησεν ὁ Καθὼρ οὐ μόνον διὰ σχεδίων, συμβουλῶν, λόγου καὶ γραφῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ αἵματος. Ὅτε, ἐν ἔτει 1848, αὐθάδης βουλευτῆς ὠνείδισε τοῖς Πεδεμοντίοις ἔλλειψιν φιλοπατρίας, τὸν ἐπεστόμισεν ὁ κόμης ἀναφωνήσας στεντορεῖα τῇ φωνῇ «τὴν φιλοπατρίαν των διατρανοῦσιν οἱ Πεδεμοντίοι ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν» ὑπηνήξατο δὲ διὰ τῶν λέξεων τούτων τὸν ἀγαπητὸν αὐτῷ ἀνεψιὸν Ἀβγουστον, υἱὸν τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του Γουστάβου, ἀρτίως διατρυπηθέντα τὸ στήθος ὑπὸ σφίρας αὐστριακῶν ἐν τῇ παρὰ τὸ Γόττον μάχῃ. Ἐπὶ τοῦ λειψάνου τοῦ εἰκοσαέτους νεανίου εἶχεν εὐρεθῆ καθημαγμένη ἐπιστολή, δι' ἧς ὁ θεῖος παρῴτρυνε τοῦτον καὶ ἐξώρμιζε νὰ καταφρονήσῃ τοῦ θανάτου καὶ γενναίως ἐπιτελέσῃ τὸ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν πατρίδα καθήκον. Τὴν αἱματόφυρτον τοῦ νεκροῦ στολὴν ἔρρανεν ὁ κόμης διὰ θαλερῶν δακρύων, εἶτα δὲ ἀνήρτησεν αὐτὴν ἐν τῷ μελετηρίῳ του καὶ μέχρι θανάτου τὴν ἐτήρησε τιμαλφῆς κειμήλιον καὶ ἀνάμνησιν πένθους ἐνδόξου.

Δύο δῶρα τοῦ Νικήτα τοῦ Τουρκοφάγου.

Μετὰ τὰς περικλητὰς αὐτοῦ νίκας, ὁ Τουρκοφάγος Νικήτας ἐπεμψεν ἄγγελον εἰς τὴν σύζυγόν του φέροντά τι καλῶς τετυλιγμένον. Πάντες ἐνόμιζον, ὅτι τοῦτο ἦτο πολύτιμον δῶρον, καὶ ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ τὸ ἴδωσιν. Ἡ σύζυγος τοῦ Νικήτα λύει τὸ δέμα, καὶ εὐρίσκει... ταμβακοθήκην ἐκ ξύλου καὶ τὸ ἐπόμενον γραμματίον: «Οἱ στρατιῶταί μου μοὶ προσέφερον τὴν ταμβακοθήκην ταύτην καὶ ξίφος κεκοσμημένον διὰ πολυτίμων λίθων. Τὸ ξίφος ἐδώρησα εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ὑδρας, ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ στόλου. Τὴν ταμβακοθήκην ἀποστέλλω εἰς σέ, ἥτις μετὰ τὴν Πατρίδα εἶσαι τὸ προσφιλέστερον μοι ὄν ἐπὶ τῆς γῆς.»

Μάθημα πρὸς Ἀυτοκράτορα.

Ὅτε ποτὲ Ναπολέον ὁ Α', ἐν ἐπισήμῳ ὑποδοχῇ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, γενόμενος παράφορος ἐξ ὀργῆς ἐπλησίασε πρὸς τὸν Μεττερνίχ καὶ ἀρπάσας αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐπενδύτου ἀνέκραξε μεγαλοφώνως: «Θὰ μοὶ εἴπητε τέλος πάντων τί θέλει ὁ ὑμέτερος αὐτοκράτωρ;» ὁ Ἀυστριακὸς διπλωμάτης ἀπήντησεν ἀτάραχος: «Πρὸ παντὸς ἄλλου θέλει νὰ σέβησθε τὸν Πρεσβευτὴν του!»

Εἰς Ἀναμνησιν.